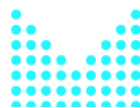

Zpracování osobních údajů ve veřejné správě (eGON)

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

Rozsah:

30 hodin

Anotace:

Kurz popisuje co jsou osobní údaje, citlivé osobní údaje a jiné pojmy tématu ochrany osobních údajů. Přehledně vysvětluje legislativu vztahující se k problematice ochrany osobních údajů a ukazuje jak s těmito údaji správně nakládat. V čem se vyskytují nejčastější chyby. A čeho se máme vyvarovat.

Průvodce kurzem:

Vážení studující,

otevíráte další eLearningový kurz, který je zaměřen na legislativu a metodiku práce s osobními údaji a nakládání s nimi. V kurzu se srozumitelně dovíte o nejdůležitějších zásadách práce s osobními údaji.

Přejeme Vám hodně úspěchů ve studiu.

Přejeme hodně úspěchů při studiu.

Seznam modulů:

Zpracování osobních údajů ve VS

Přílohy ke kurzu:

- Žádné

Obsah

Zpracování osobních údajů ve veřejné správě.....	1
1 Úvod do právní ochrany osobních údajů.....	5
1.1 Ochrana osobních údajů v právním řádu České republiky.....	7
2 Pojmy ochrany osobních údajů (§ 4 ZoOU).....	8
2.1 Osobní údaj (§ 4 písm. a) ZoOU).....	8
2.2 Citlivý osobní údaj (§ 4 písm. b) ZoOU).....	9
2.2.1 Kategorie národnostní, rasový nebo etnický původ.....	10
2.2.2 Informace, údaj o politickém postoji.....	10
2.2.3 Členství subjektu údajů v odborové organizaci.....	10
2.2.4 Údaj vypovídající o náboženství.....	11
2.2.5 Filozofické přesvědčení.....	11
2.2.6 Odsouzení za trestný čin.....	11
2.2.7 Informace o zdravotním stavu.....	11
2.2.8 Údaj o sexuálním životě.....	12
2.2.9 Údaj genetický.....	12
2.2.10 Údaj biometrický.....	12
2.3 Anonymní údaj (§ 4 písm. c) ZoOU).....	14
2.4 Subjekt údajů (§ 4 písm. d) ZoOU).....	15
2.5 Zpracování osobních údajů (§ 4 písm. e) ZoOU).....	15
2.6 Shromažďování osobních údajů (§ 4 písm. f) ZoOU).....	17
2.7 Uchovávání osobních údajů (§ 4 písm. g) ZoOU).....	17
2.8 Blokování osobních údajů (§ 4 písm. h) ZoOU).....	18
2.9 Likvidace osobních údajů (§ 4 písm. i) ZoOU).....	19
2.10 Správce (§ 4 písm. j) ZoOU).....	20
2.11 Zpracovatel (§ 4 písm. k) ZoOU).....	21
2.12 Zveřejněný osobní údaj (§ 4 písm. l) ZoOU).....	22
2.13 Evidence nebo datový soubor osobních údajů (§ 4 písm. m) ZoOU).....	23
2.14 Souhlas subjektu údajů (§ 4 písm. n) ZoOU).....	24
2.15 Příjemce (§ 4 písm. o) ZoOU).....	25
3 Základní povinnosti správce osobních údajů (§ 5 ZoOU).....	26
3.1 Povinnost stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány (§ 5 odst. 1 písm. a) ZoOU).....	26
3.2 Povinnost stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů (§ 5 odst. 1 písm. b) ZoOU).....	26

3.3	Povinnost zpracovat pouze přesné osobní údaje, které byly získány v souladu se ZoOU (§ 5 odst. 1 písm. c) ZoOU)	27
3.4	Povinnost shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanového účelu (§ 5 odst. 1 písm. d) ZoOU)	28
3.5	Povinnost uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování (§ 5 odst. 1 písm. e) ZoOU)	28
3.6	Povinnost zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny (§ 5 odst. 1 písm. f) ZoOU)	29
3.7	Povinnost shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně (§ 5 odst. 1 písm. g) ZoOU)	29
3.8	Povinnost nesdružovat osobní údaje, které byly získány k rozdílným účelům (§ 5 odst. 1 písm. h) ZoOU)	30
3.9	Povinnost zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů (§ 5 odst. 2 ZoOU) 30	
3.9.1	Zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce (§ 5 odst. 2 písm. a) ZoOU) 30	
3.9.2	Zpracování nezbytné pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů, nebo pro jednání o uzavření nebo změně smlouvy uskutečněné na návrh subjektu údajů (§ 5 odst. 2 písm. b) ZoOU)	31
3.9.3	Zpracování, pokud je to nezbytně třeba k ochraně životně důležitých zájmů subjektu údajů (§ 5 odst. 2 písm. c) ZoOU)	31
3.9.4	Zpracování, jedná-li se o oprávněně zveřejněné osobní údaje v souladu se zvláštním právním předpisem (§ 5 odst. 2 písm. d) ZoOU)	32
3.9.5	Zpracování, pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby (§ 5 odst. 2 písm. e) ZoOU)	32
3.9.6	Zpracování, pokud poskytuje osobní údaje o veřejně činné osobě, funkcionáři či zaměstnanci veřejné správy (§ 5 odst. 2 písm. f) ZoOU)	33
3.9.7	Zpracování, jedná-li se o zpracování výlučně pro účely archivnictví podle zvláštního zákona (§ 5 odst. 2 písm. g) ZoOU)	33
3.10	Povinnost dbát práva na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů (§ 5 odst. 3 ZoOU) 34	
3.11	Souhlas subjektu údajů (§ 5 odst. 4 ZoOU)	34
3.11.1	Náležitosti souhlasu	35
3.12	Nakládání s osobními údaji účelově určenými pro nabízení obchodu a služeb (§ 5 odst. 5 – 9 ZoOU) 36	
3.13	Ochrana soukromého a rodinného života (§ 10 ZoOU)	37
3.14	Informační povinnost (§ 11 ZoOU)	37
3.14.1	Výjimky z informační povinnosti	38
3.15	Přístup subjektu údajů k informacím (§ 12 ZoOU)	39
3.16	Povinnosti osob při zabezpečení osobních údajů (§ 13 ZoOU)	40

3.16.1	Dokumentování bezpečnostních opatření	41
3.16.2	Obsah opatření v rámci plnění povinnosti správců (a zpracovatelů)	41
3.17	Povinnost mlčenlivosti (§ 15).....	43
3.18	Oznamovací povinnost (§ 16 ZoOU)	43
3.18.1	Obsah oznámení	44
3.18.2	Výjimky z oznamovací povinnosti (§ 18 ZoOU)	45
3.19	Ochrana práv subjektu údajů (§ 21)	46
3.20	Předání osobních údajů do jiných států (§ 27 ZoOU).....	47
3.20.1	Důvody, pro které je možno žádat Úřad o povolení	47
3.20.2	Žádost o povolení k předání.....	48
4	Zpracování osobních údajů prostřednictvím osob odlišných od správce (§ 6 ZoOU)	49
4.1	Náležitosti smlouvy o zpracování osobních údajů.....	49
4.2	Zpracování osobních údajů konkrétními osobami (§ 14 ZoOU)	51
4.3	Důležité souvislosti	51
5	Příklady plnění povinností podle ZoOU.....	52
5.1	Povinnosti podle § 5 odst. 1 ZoOU – vybraná ustanovení.....	52
5.2	Povinnost podle § 5 odst. 2 ZoOU.....	54
5.3	Povinnost podle § 11 ZoOU.....	55
5.4	Povinnost podle § 13 ZoOU.....	55
5.5	Povinnost podle § 15 ZoOU.....	56
5.6	Povinnost podle § 16 ZoOU.....	57
5.7	Povinnost podle § 20 ZoOU.....	58
5.8	Povinnost podle § 27 ZoOU.....	59
6	Doporučená literatura	59

1 Úvod do právní ochrany osobních údajů

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Projekt je spolufinancován z ESF z OP LZZ Vzdělávání úředníků a zaměstnanců veřejné správy, metodiků a školitelů a politiků v oblasti zavádění eGovernmentu do veřejné správy,

Historie a mezinárodní souvislosti Mezinárodní zkušenosti postupně ukazovaly, že ochranu osobních údajů není možné řešit výlučně na národní úrovni. Rostoucí objem přenášených osobních údajů mezi státy, vytváření mezinárodních databank, zvyšující se pohyb lidí bez ohledu na hranice států, rostoucí mezinárodní spolupráce v oblastech vědy a výzkumu kladly nové požadavky na mezinárodní koordinaci při ochraně osobních informací. *Bylo nutno sjednotit principy ochrany osobních dat a jednotně pojmenovat rizika plynoucí z jejich volného přenosu.*

Tento vývoj na mezinárodní scéně nezadržitelně směřoval k roku 1981, kdy došlo k částečnému ujednocení roztržité právní úpravy na evropském poli ochrany osobních údajů, a to vznikem **Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat** (http://www.radaevropy.cz/dokumenty/Sm01_115.pdf). Tato úmluva zaručuje na území každé smluvní strany každé fyzické osobě, ať je jakékoli národnosti nebo pobývá kdekoli, úctu k jejím právům, základním svobodám a zejména k jejímu právu na soukromý život se zřetelem k automatizovanému zpracování osobních údajů, které se k ní vztahují. Zavedla do mezinárodního práva zásady ochrany osobních údajů, které pak převzaly jednotlivé státy. Ani tato úmluva však nezůstala do dnešních dnů ve svém původním rozsahu, dvacet let po svém schválení **byla roku 2001 rozšířena Dodatkovým protokolem o orgánech dozoru a toku údajů přes hranice** (<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/sdeleni-ministerstva-zahranicnich-veci-14517.html - tisk>). V této rozšířené podobě se úmluva dodnes hojně využívá.

Po ratifikaci této Úmluvy **následovalo přijetí zákona č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech**, který byl prvním uceleným právním předpisem v oblasti ochrany osobních údajů. Problém tohoto zákona však byla jeho bezzubost, postrádal naprosto sankční ustanovení ani nestanovil žádný dozorový orgán, a tak se stal spíše proklamací bez valného praktického účinku. Vzhledem k tomuto stavu nebyl český právní řád, kam byl zmíněný zákon převzat, kompatibilní s právem Evropské unie, na jejíž půdě byla přijata zvláštní **Směrnice Evropského parlamentu a rady č. 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volným pohybem těchto údajů** (dále jen „Směrnice 95/46/ES“) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:15:31995L0046:CS:PDF>), která ukládala členským státům, aby ji promítly do tří let do svých právních řádů.

Směrnice 95/46/ES vychází v podstatě z Úmluvy, ale výrazně ji rozšiřuje a prohlubuje. Stanovuje požadavky na technickou bezpečnost zpracování dat, ukládá povinnost oznamovat zpracování osobních údajů a mít souhlas dotčené osoby se zpracováním, požaduje vytvoření nezávislého orgánu dozoru, rozšiřuje ochranu osobních údajů také na neautomatizovaně zpracovávané údaje a údaje přenášené mimo Evropskou unii, definuje zvláštní kategorii údajů, tzv. citlivé údaje. Řeší problematiku ochrany fyzických osob (nevztahuje se tedy na ochranu právnických osob v této oblasti) v souvislosti se zpracováním osobních údajů a problematiku volného pohybu těchto údajů. **Hned v úvodu této směrnice je uvedeno, že při zpracování**

osobních údajů musí být dodrženy základní svobody a práva osob, zejména pak právo na ochranu soukromí.

Cílem Směrnice 95/46/ES je zajistit vysokou úroveň ochrany osobních údajů ve všech členských státech Unie, zajistit volný pohyb informací a informačních služeb mezi členskými státy (zejména z důvodu stále se rozvíjejícího vnitřního trhu), stanovit společný rámec pro práci s osobními údaji a jejich ochranu na území Evropské unie a sladit národní legislativu v této oblasti platnou na území jednotlivých států (členské státy si mohou v národních předpisech upřesnit obecné podmínky a zákonitosti zpracování osobních údajů). Zásady ochrany se musí vztahovat na veškeré zpracování osobních údajů kteroukoliv osobou, jejíž činnosti spadají do oblasti působnosti práva EU (nevztahuje se však na fyzické osoby, které provádějí zpracování osobních údajů, které má výlučně osobní povahu – např. vedení adresáře, korespondence...). Musí se vztahovat na veškeré informace týkající se identifikované nebo identifikovatelné osoby (nevztahují se tedy na anonymní nebo anonymizované údaje) a vztahují se i na zvukové a obrazové údaje týkající se fyzických osob.

A konečně od 1. ledna 1999 se veškeré akty Evropských společenství o ochraně fyzických osob při zpracování osobních údajů a při volném pohybu takových údajů uplatňují vůči institucím založeným **Amsterodamskou smlouvou. Tak se ochrana osobních dat stala součástí smluv o založení Evropského společenství a tak i součástí primárního práva**, což našlo výraz v jejím článku 286/ex 213b.

Všechny tyto mezinárodní dokumenty vedly k **přijetí zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů** (dále jen „ZoOU“) tak, jak jej známe dnes.

1.1 Ochrana osobních údajů v právním řádu České republiky

Ochrana osobních údajů – tak, jak je dnes zakotvena v právním řádu České republiky si neklade za cíl absolutně bránit používání osobních údajů jiných lidí; jejím jediným deklarovaným a s větším či menším úspěchem naplňovaným cílem je zabránit zneužití osobních údajů a zároveň umožnit zpřístupnění osobních údajů k legálním účelům.

Ochrana osobních údajů nestojí v našem právním řádu samostatně, ale je součástí mnohem širší oblasti a tou je ochrana soukromí. Ochrana soukromí se v poslední době stala nedílnou součástí našeho života. Jako obecný fenomén je stále častěji vnímána jako něco, co vyžaduje zvláštní pozornost. Je jí - zejména v posledních několika letech - věnována značná pozornost i státem samotným. To se projevuje například tím, že řada právních předpisů obsahuje zvláštní ustanovení týkající se ochrany soukromí a osobního života nebo ochrany osobních údajů, jsou stanovovány daleko přesnější limity pro to, kdo a k jakým informacím má či může mít přístup a tak dále.

Soukromí je institutem, který prochází napříč právním řádem, ochranu mu poskytuje právo trestní, občanské, pracovní i předpisy jiných právních odvětví. Taková úprava je nezbytná především ve vztazích vertikálních, tedy tam, kde vůči jednotlivci vystupují orgány veřejné moci, pro které platí v právním státě zásada, že mohou jen to, co jim zákon výslovně dovoluje. Ochrana je však třeba soukromí jednotlivců poskytovat i ve vztazích horizontálních, kde vůči sobě vystupují jinak rovnoprávní partneři, kteří mohou vše, co jim zákon nezakazuje. Právní úprava musí ovšem řešit i jiné problémy, zejména konkurenci různých práv, především pak práva na soukromí na straně jedné a práva na informace na straně druhé.

Smyslem ZoOU je realizovat Listinou základních práv a svobod zaručené právo na ochranu občana před neoprávněným zasahováním do jeho soukromého a osobního života neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním osobních údajů. Zákon byl přijat v roce 2000 a od té doby byl již 21krát novelizován, i když některé z novel nejsou dosud účinné.

Základní instituty ZoOU jsou uvedeny v následujících částech tohoto vzdělávacího kurzu.

2 Pojmy ochrany osobních údajů (§ 4 ZoOU)

Ustanovení § 4 ZoOU definuje pro účely zákona řadu základních pojmů, které pak zákon používá v uvedeném obsahu. Vymezeny jsou všechny základní pojmy ve smyslu jejich hmotného obsahu (např. osobní údaj a další) a také pojmy, které lze označit za „popis procesu“ (např. zpracování). Pojmy obecně vycházejí z mezinárodních dokumentů, které byly jednak ideovým vzorem a jednak pramenem práva, na jejichž základě byl zákon koncipován a později také v různém rozsahu novelizován.

Jsou vymezeny tyto základní pojmy

- a. osobní údaj
- b. citlivý údaj
- c. anonymní údaj
- d. subjekt údajů
- e. zpracování osobních údajů
- f. shromažďování osobních údajů
- g. uchovávání osobních údajů
- h. blokování osobních údajů
- i. likvidace osobních údajů
- j. správce
- k. zpracovatele
- l. zveřejněný osobní údaj
- m. evidence nebo datový soubor osobních údajů
- n. souhlas subjektu údajů
- o. příjemce

2.1 Osobní údaj (§ 4 písm. a) ZoOU)

Pojem „osobní údaj“ je pojmem základním. Definice osobního údaje charakterizuje předmět ZoOU i v tom smyslu, že nejedná - li se při zpracování informací o údaj osobní, ZoOU se na zpracování takových informací vztahovat nebude.

Vymezení pojmu

osobním údajem je jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu.

Pojem je definičně determinován několika faktory, resp. prvky.

- Prvním prvkem je vymezen rozsah = **osobním údajem je informace**, a to jakákoliv. ZoOU tedy informace jako takové nikterak nevymezuje, ale ani nijak neomezuje.
- **Informace se musí týkat subjektu údajů** (tedy fyzické osoby) a tato fyzická osoba pak musí být buď určená, nebo alespoň určitelná. Obecně bude jméno, příjmení, bydliště a případně i rok narození dostačující k tomu, že bude fyzická osoba identifikována přímo a subjekt údajů tak bude určen.

Fyzická osoba však může být identifikována a tedy určena v některých případech i menším rozsahem údajů. Pak se hovoří o určení nepřímém, tedy identifikovatelnosti, resp. určitelnosti subjektu údajů. ZoOU fakultativním výčtem uvádí, že pro identifikovatelnost je možno použít zejména čísla, kódy nebo specifické prvky vztahující se k fyzické osobě, spočívající v jeho fyzické, fyziologické, psychické, ekonomické, kulturní nebo sociální identitě.

Nejznámějším **číslem**, které je přímo spojeno s fyzickou osobou, je rodné číslo. Jedná se o tzv. národní identifikátor a jako takový je právně regulován zvláštním zákonem. Mezi další známější identifikátory patří např. „agendou identifikátor fyzické osoby“, který je také právně regulován zvláštním zákonem, PIN k platebním kartám nebo dokonce i telefonní číslo.

ZoOU nevylučuje žádnou oblast, pomocí jejíchž prvků lze určovat, či spíše učinit identifikovatelnou fyzickou osobu. Již ze samotného výčtu specifických charakteristik lze dojít k závěru, že pro identifikovatelnost je možno využívat přímo fyzické charakteristiky, vzhled, povahové a volní vlastnosti skupiny nebo jedince, nebo postavení osoby v ekonomickém prostředí, kulturním nebo sociálním prostředí. To však vždy tak, že postavení osoby v okolním světě bude alespoň natolik specifické, že skutečně může fyzickou osobu učinit identifikovatelnou.

Je - li osoba určená, nebo alespoň určitelná, všechny informace k ní se vážící pak budou osobními údaji. Osobním údajem se tak stane i číslo nebo kód vedoucí k identifikaci a také všechny informace, na jejichž základě byla fyzická osoba učiněna určitelnou a posléze určenou.

2.2 Citlivý osobní údaj (§ 4 písm. b) ZoOU)

Zvláštním druhem, nebo skupinou osobních údajů jsou ty údaje, které se týkají fyzické osoby velmi blízce a jejichž zpracování je s to do značné míry zasáhnout soukromou sféru člověka.

Vymezení pojmu

citlivým údajem je osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů; citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů.

2.2.1 Kategorie národnostní, rasový nebo etnický původ

Tato kategorie se mnohdy liší jen z pohledu, v jakém je nazývána.

- Národnost je historicky vzniklá forma jazykové, územní, hospodářské a kulturní pospolitosti a vyznačuje úzkou souvislost všech svých prvků (např. národnost česká).
- Rasou, resp. rasovým původem tak můžeme chápat velkou skupinu lidí s podobnými, dědičně podmíněnými tělesnými znaky, tedy je to vnitrodruhová systematická jednotka pro populace druhu organismů, které se od typického tvaru liší jednak morfologicky, jednak ekologicky, geograficky nebo i jiným způsobem.
- Etnickým původem resp. etnikem je pak třeba chápat historicky vzniklou skupinu lidí společného původu a jazyka se zvláštními kulturními znaky. Členové dané etnické skupiny mají obvykle povědomí sounáležitosti a odlišnosti od ostatních společenství. Informace o všech výše naznačených prvcích a složkách ve vztahu k fyzické osobě budou tedy osobními údaji citlivými.

2.2.2 Informace, údaj o politickém postoji

Informace, údaj o politickém postoji je třeba vnímat v jeho extenzivním významu.

Politický postoj je širší pojem než např. členství v politické straně. Pouhá informace o tom, že někdo nějaké postoje (politické) zastává tak bude také citlivým osobním údajem. Vyjádřením politického postoje je tak třeba chápat i informaci o tom, které politické straně dal člověk při volbách svůj hlas.

2.2.3 Členství subjektu údajů v odborové organizaci

Informace o členství subjektu údajů v odborové organizaci je citlivým osobním údajem proto, že se jedná o interní postoj člověka k odborovému hnutí a jeho cílům, s nimiž se ztotožňuje.

Na druhou stranu sám tento osobní údaj je citlivý zejména v oboru práva pracovního, kde, jak zkušenosti ukazují, v nejednom případě zavdává důvod k diskriminaci. Pokud právní předpisy přímo neurčují, že

zaměstnavatel má právo takovou informaci znát, musí se při zpracování tohoto údaje řídit pravidly stanovenými ZoOU.

Také členství v odborových organizacích je jako citlivý osobní údaj třeba vykládat spíše extenzivně. Nebude se tak jednat jen o informaci o členství v odborové organizaci, která přímo působí u zaměstnavatele, ale také o informaci, že fyzická osoba je např. členem nějakého typu subjektu, který třeba místní organizace nevytváří. Může se tak jednat o členství v subjektu odborového charakteru, ať se nazývá jakkoliv, např. asociace, komora, sdružení a podobně.

2.2.4 Údaj vypovídající o náboženství

Citlivý osobní údaj vypovídající o náboženství není jen prostou informací, že je subjekt údajů členem či příslušníkem nějaké konkrétní církve nebo náboženské společnosti. Je opět třeba tento pojem vykládat v jeho celé šíři, tedy citlivým údajem může být i informace, že člověk věří v něco, co je „nad člověkem“ a přitom neovlivnitelné a vědeckými postupy neodhalitelné.

Dá se však usoudit, že naopak názor, že nic takového neexistuje, je informací o filozofickém přesvědčení a tedy také osobním údajem citlivým.

2.2.5 Filozofické přesvědčení

Filozofické přesvědčení, resp. údaje o něm, se při zpracování osobních údajů vyskytují poměrně řídké, už vzhledem ke svému obecnému charakteru. Za filozofické přesvědčení lze snad obecně označit informace o přístupu k životu, a to v celé jeho šíři a složitosti.

Slovo „filozofie“ je vlastně složením dvou řeckých slov, která znamenají „láska k moudrosti“. Takže názory na běh věcí, na jejich zákonitosti, kladení otázek a hledání odpovědí na ně je snad nejbližší zákonnému pojmu. Za citlivý osobní údaj tohoto typu lze považovat i informace, že subjekt údajů je členem některé filozofické společnosti, klubu nebo spolku, bude-li zřejmé a seznatelné, že názorová jednota členů takového subjektu je jejich pojícím a jednotícím prvkem a jejím základem je přístup k otázkám filozofie, když lze filozofii chápat jako vědu o lidech a světě myšlení a pokládání otázek.

2.2.6 Odsouzení za trestný čin

Citlivým osobním údajem „odsouzení za trestný čin“ je třeba chápat informaci pozitivní, tedy fakt, že někdo za trestný čin odsouzený byl.

Citlivým osobním údajem tak nebude informace, že je někdo „trestně stíhán“ neboť ještě odsouzen nebyl, stejně tak nebude citlivým údajem prostá informace „nemá záznam v rejstříku trestů“. Takové informace však budou „normálním“ osobním údajem. Citlivým osobním údajem také bude informace o potrestání za přešpek.

2.2.7 Informace o zdravotním stavu

Sám obsah pojmu je dostatečně jasný potud, že každá konkrétní informace, týkající se fyzického či psychického zdraví subjektu údajů bude citlivým osobním údajem.

Tímto údajem naopak nebude obecná informace, např. „je zdravý“ nebo „jeho zdravotní stav je dobrý“. Dá se však také konstatovat, že za jistých specifických podmínek může být - vzhledem ke své specifčnosti - i obecná, třeba negativní informace, považována za citlivý osobní údaj o zdravotním stavu.

Při striktním výkladu pojmu „údaj o zdravotním stavu“ by bylo také možné dovodit, že citlivým osobním údajem je i negativní informace o způsobilosti zaměstnance vykonávat některé činnosti. Pokud je např. zaměstnavatel povinen zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze. Skutečnost, zejména v případě, kdy zaměstnanci není orgánem hygienické služby zdravotní průkaz vydán, svědčí totiž o tom, že zdravotní stav zaměstnance není takový, aby mohl příslušnou činnost vykonávat, neboť by to představovalo zdravotní riziko. Jedná se tedy o informaci o zdravotním stavu, neboť důvody pro nevydání vyplývající ze zvláštního právního předpisu jsou velmi specifické.

2.2.8 Údaj o sexuálním životě

Za citlivý osobní údaj o sexuálním životě subjektu údajů je třeba chápat obsahově nejen informaci, že někdo žije sexuálním životem, ale také jakékoliv informace o jeho formách, zvycích, sexuálních praktikách a podobně.

Takovým údajem bude i informace o tom, že je fyzická osoba homosexuální nebo heterosexuální. Z tohoto úhlu pohledu pak bude citlivým osobním údajem i informace, že dvě osoby uzavřely registrované partnerství. I negativní informace, tedy že je fyzická osoba asexuální, bude citlivým osobním údajem, neboť i neexistence sexuálního života je informací o sexuálním životě, ať už je důvod asexuality jakýkoliv.

2.2.9 Údaj genetický

Zcela specifickým citlivým osobním údajem je údaj genetický, jehož zařazení mezi citlivé osobní údaje charakterizuje vývoj moderní vědy a reflektuje na fakt, že každý člověk disponuje zcela unikátní genetickou informací, umožňující pomocí charakteristiky DNA určit, ke komu se konkrétní genetická informace váže, a to prakticky nepochybnitelně.

2.2.10 Údaj biometrický

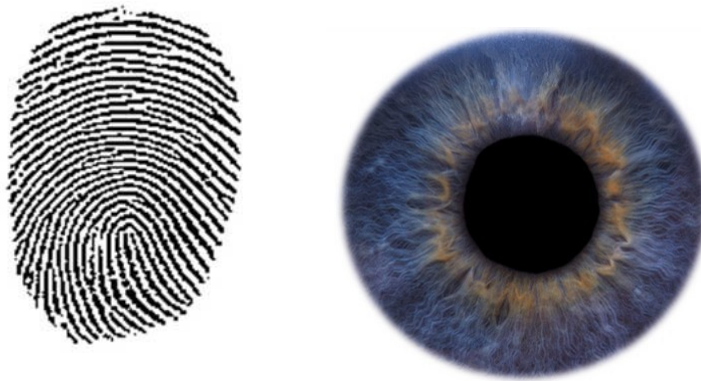
Tyto údaje lze definovat jako

- biologické vlastnosti
- fyziologické rysy

- znaky živého organismu nebo
- opakovatelné úkony, které jsou jedinečné pro daného jednotlivce a současně měřitelné, bez ohledu na to, že technické metody k jejich měření používané v praxi zahrnují určitou míru pravděpodobnosti.

K typickým příkladům biometrických údajů patří

- otisky prstů
- struktura sítnice
- struktura obličeje či hlas
- geometrie ruky, struktura žil
- některé hluboce zakořeněné dovednosti či jiné behaviorální rysy (například vlastnoruční podpis, úhozy na klávesnici, charakteristický způsob chůze nebo řeči atd.).

Biometrické údaje jsou zvláštní tím, že je lze považovat jak za obsah informace o určitém jednotlivci, tak za prvek uvádějící nějakou informaci do souvislosti s tímto jednotlivcem. Z tohoto důvodu mohou fungovat jako „identifikátory“. Vzhledem k tomu, že mají jedinečnou souvislost s konkrétním jednotlivcem, mohou biometrické údaje sloužit k identifikaci tohoto jednotlivce.

Ne každý biometrický údaj je podle ZoOU údajem citlivým. Jsou jimi pouze ty, které umožňují přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů.

Pojem „identifikace“ znamená zjišťování totožnosti, rozeznávání, resp. rozlišování v procesu vnímání, kdežto „autentizace“ znamená ověřování pravosti, když autentický znamená původní, pravý, hodnověrný. Z hlediska dílce ZoOU se musí jednat o možnost identifikace, resp. autentizace přímé. Mezi oběma způsoby ověřování, resp. zjišťování totožnosti je zásadní rozdíl z hlediska zpracování biometrických údajů.

Hlediskem je, zda je použitý systém založen na autentizaci (verifikaci) fyzické osoby, nebo na identifikaci subjektu údajů v databázi, v níž jsou uchovávány osobní (biometrické) údaje i dalších subjektů údajů. Autentizační (verifikační) systém pouze ověřuje totožnost fyzické osoby porovnáním údajů 1:1. Při identifikaci systém rozpoznává jednotlivce odlišením od ostatních osob, tedy výběrem jednoho z „n“ možných případů. Plné biometrické údaje nebo biometrické šablony tedy mohou být uchovávány buď pouze v paměti biometrického zařízení nebo v centrální databázi, případně u některých systémů na optických, nebo čipových kartách, které uživatelům umožňují nosit je při sobě jako identifikační prostředek.

2.3 Anonymní údaj (§ 4 písm. c) ZoOU)

Vymezení pojmu

Anonymním údajem je takový údaj, který buď v původním tvaru nebo po provedeném zpracování nelze vztáhnout k určenému nebo určitelnému subjektu údajů.

Definici pojmu anonymní údaj je třeba chápat kontextuálně ve vztahu k jiným definicím, zejména však k pojmu osobní údaj. Již z definice a výše uvedeného vztahu k pojmu osobní údaj je zřejmé, že bude - li někdo (úmyslně není použit termín správce osobních údajů) zpracovávat informace, které jsou anonymní již na samém počátku sběru takových informací, které nelze vztáhnout ke konkrétní fyzické osobě, a tato osoba není ani ze shromážděných informací určitelná, nebude se vůbec jednat o aktivitu, na které by bylo možno vztáhnout ZoOU , a to proto, že se nebude jednat o osobní údaje, ve smyslu definice tohoto pojmu.

I když definice pojmu zpracování (viz dále u 2.5) neuvádí ve fakultativním výčtu způsobů a forem zpracování anonymizaci jako takovou, nelze pochybovat o tom, že **anonymizace je způsob zpracování, který správce provádí s osobními údaji a jehož výsledkem je právě anonymizace, tedy dosažení stavu, že sice řada informací (původně osobních údajů) zůstane zachována, ale nebudou již osobními údaji ve smyslu ZoOU.**

Je však podstatné, aby anonymizace byla skutečně provedena tak, aby naplnila svůj věcný obsah. Zdaleka nejběžnější formou anonymizace bývá „odpojení“ základních identifikátorů, tedy jména, příjmení a adresy bydliště fyzické osoby, subjektu údajů. Obvyklé také bývá jejich nahrazení nějakým číselným kódem. Pokud si správce osobních údajů „ponechá“ obě poloviny rozdělené informace, nebude se jednat o anonymizaci v pravém slova smyslu, ale o tzv. pseudoanonymizaci. Pokud si správce ponechá „převodní můstek“, tedy pravidla, na jejichž základě provedl nahrazení identifikátorů např. číselným kódem, bude původní úplná informace vždy rekonstruovatelná a o anonymizaci tak nepůjde.

Pseudoanonymizované údaje, jež umožňují zpětné vysledování, lze pokládat za informace o jednotlivcích, kteří jsou nepřímo identifikovatelní.

Pokud by se pak následně nakládalo s informacemi jako s údaji anonymními, ač by o takové ve skutečnosti nešlo, bylo by možno se dostat do konfliktu se ZoOU.

2.4 Subjekt údajů (§ 4 písm. d) ZoOU)

Vymezení pojmu

Subjektem údajů je fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují.

Z definice je zřejmé, že subjektem údajů je fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují. S ohledem na definici osobního údaje je také možné dovodit, že je tak označována osoba, která je určena nebo určitelná.

ZoOU se tedy vztahuje pouze na údaje osob fyzických, nikoli osob právnických. Problém však může nastat u fyzických osob podnikajících. I fyzická osoba podnikající může zcela jistě být subjektem údajů tak, jak jej definuje ZoOU, a jako taková může být zasažena ve svém soukromí, avšak pouze v závislosti na skupině zpracovávaných osobních údajů.

Budou – li zpracovávány pouze osobní údaje týkající se osoby coby podnikatelského subjektu a údaje, které se týkají pouze její podnikatelské aktivity, nemůže – vzhledem k tomu, že podnikání není činností, jež by byla s to zasáhnout do soukromí, neboť se netýká soukromí tak, jak jej chápe občanské právo – dojít k neoprávněnému zásahu do soukromí, jak o něm mluví § 1 ZoOU. Takovým údajům proto nelze přiznat ochranu podle tohoto zákona.

Pokud jde o vztah ZoOU a údajů osob zemřelých, částečně danou problematiku řeší § 15 zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObčZ“), který stanoví, že po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti manželu a dětem, a není – li jich, rodičům.

Vztah ZoOU k údajům zemřelých osob je však komplikovaný. Přísně vzato, by se ZoOU na údaje o osobách zemřelých obecně vztahovat neměl. Jak již víme, subjektem údajů se rozumí fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují. Podle § 7 ObčZ nabývá fyzická osoba způsobilost mít práva a povinnosti narozením a tuto způsobilost pozbývá smrtí. Zemřelá osoba tak přestává být účastníkem občanskoprávních vztahů.

Nelze však zapomenout, že ZoOU obsahuje právní instituty nejen občanskoprávního charakteru, ale i veřejnoprávního charakteru, kde nejde o občanskoprávní vztah, a jejichž ochrana je veřejným zájmem. Osobní údaje subjektu údajů je tak nutné v některých ohledech chránit i po jejich smrti, zejména, jsou - li součástí uceleného souboru.

2.5 Zpracování osobních údajů (§ 4 písm. e) ZoOU)

Jedná se o jeden z nejdůležitějších pojmů, který ZoOU používá ve všech jeho významových formách, žel někdy i na úkor lepší srozumitelnosti, zejména v těch případech, kdy by bylo vhodnější použít přímo označení některého z druhu zpracování. Navíc definice je jen fakultativním výčtem.

Vymezení pojmu

Zpracováním osobních údajů je jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchování, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace.

Definici lze logicky rozdělit na několik částí.

- zpracováním osobních údajů je **jakákoliv operace nebo soustava operací**.
- musí se jednat o operaci nebo soustavu operací, které správce nebo zpracovatel **systematicky** provádějí s osobními údaji.

Musí se tedy vždy jednat o systematickou činnost správce nebo zpracovatele, popřípadě jiných osob, tedy činnost vykonávanou s určitým záměrem zpracovávat osobní údaje fyzických osob – subjektů údajů. Ačkoliv ZoOU pojem systematickosti nijak dále nevysvětluje, je třeba jej chápat v jeho obecném významu a také jako opak nahodilosti. ZoOU se totiž nevztahuje na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány.

- zpracování osobních údajů je prováděno **automatizovaně nebo jinými prostředky**.

Zpracování se tedy může uskutečňovat nejen technickými prostředky (zejména výpočetní techniky), ale také manuálně.

Specifickým druhem zpracování osobních údajů je zpracování, jež je prováděno prostřednictvím kamerových systémů. Provozování kamerového systému je totiž považováno za zpracování osobních údajů, pokud je vedle kamerového sledování prováděn záznam pořizovaných záběrů a zároveň účelem pořizovaných záznamů, případně vybraných informací, je jejich využití k identifikaci fyzických osob v souvislosti s určitým jednáním (http://www.uouu.cz/files/stanovisko_2006_1.pdf).

2.6 Shromažďování osobních údajů (§ 4 písm. f) ZoOU)

Shromažďování je prakticky první z „druhů“ zpracování, jak je uvádí demonstrativní výčet ustanovení ZoOU. Shromažďováním osobních údajů obvykle zpracování začíná, je prvním krokem v systematickém postupu tak, jak jej ZoOU charakterizuje.

Vymezení pojmu

Shromažďováním osobních údajů je systematický postup nebo soubor postupů, jehož cílem je získání osobních údajů za účelem jejich dalšího uložení na nosič informací pro jejich okamžité nebo pozdější zpracování.

I tuto definici lze rozdělit na několik částí, při čemž má-li být shromažďování osobních údajů podřazeno pod činnost, tak, jak je definována, musí takovéto konání naplňovat současně všechny znaky v v definici uvedené. Znaky:

- **shromažďováním osobních údajů je systematický postup nebo soubor postupů.** V této části definice tedy navazuje na předchozí zpracování a zdůrazňuje, že se musí jednat o systematický postup. Tato činnost se musí dít systematicky, tedy se záměrem dosáhnout určitého uspořádaného souboru, nebo pomocí technických prostředků uspořádání docílit. Není rozhodné, zda se tak děje ojedinele nebo soustavně, významné nejsou ani prostředky, kterými se tak děje
- **cílem shromažďování je získání osobních údajů za účelem jejich dalšího uložení na nosič informací. Shromažďování je záměrná činnost, jejímž cílem je získat údaje a informace a udržet si je na jakémkoliv nosiči informací.** Především tedy musí jít o cílevědomé jednání. Nemusí jít vždy nezbytně o činnost nepřetržitou nebo nepřerušovanou.
- **uložení osobních údajů na nosič informací probíhá za účelem jejich okamžitého nebo pozdějšího zpracování.** Údaje tedy musí být uloženy na nějaký nosič k tomu, aby byly buď ihned, nebo kdykoli v budoucnu zpracovány. Vzhledem k tomu, že ZoOU nijak nedefinuje „nosič informací“, na něž mají nebo mohou být osobní údaje ukládány, může se tedy jednat o jakýkoli materiál, který je schopen určitou informaci uchovat.

2.7 Uchovávání osobních údajů (§ 4 písm. g) ZoOU)

Vymezení pojmu

Uchováváním osobních údajů je udržování údajů v takové podobě, která je umožňuje dále zpracovávat.

Je zde zdůrazněn formální požadavek na to, aby osobní údaj, který byl správcem nebo zpracovatelem získán za určitým účelem, byl nadále uchovávan v takové podobě, aby k němu měli správce, případně i zpracovatel přístup a mohli s ním provádět operace, které ZoOU označuje jako zpracování.

Základním předpokladem pro uchovávání informací je kvalita nosiče informací. Je to významný prvek, který může ve svém důsledku velmi negativně ovlivnit možnost budoucího zpracovávání informací. Není proto nezbytné, aby osobní údaj byl vždy uchovávan pouze v původním tvaru, podobě nebo formě.

Pokud jde o uchování osobních údajů, dochází u správců a zpracovatelů ke zcela zásadnímu nedorozumění. Domnívají se, že pokud údaje „pouze“ uchovávají, nejedná se o zpracování ve smyslu ZoOU, neboť podle jejich názoru, pokud s údaji aktivně nepracují, nelze mluvit o zpracování. Opak je však pravdou. **I uchovávání je jednou z forem zpracování.**

2.8 Blokování osobních údajů (§ 4 písm. h) ZoOU)

Blokování je dalším typem zpracování, jak je vyjmenovává ZoOU. O blokování jde tehdy, je-li znemožněn přístup k osobním údajům po určitou dobu.

Vymezení pojmu

Blokováním osobních údajů je vytvoření takového stavu, při kterém je osobní údaj určitou dobu nepřístupný a nelze jej jinak zpracovávat.

Zaznamenané osobní údaje tedy nadále existují, ale musí být přijata opatření, aby nemohly být po tuto dobu zpracovávány. Důvody pro takovéto jednání správce vycházejí jak z vlastního záměru správce nebo zpracovatele dočasně vyloučit údaje z jejich zpracovávání anebo mohou být tyto postupy i součástí opatření konaných vůči správci jiným k tomu oprávněným subjektem, např. kontrolním orgánem.

ZoOU stanoví tři situace, kdy má k blokování osobních údajů dojít:

- Zjistí-li správce, že jím zpracované osobní údaje nejsou s ohledem na stanovený účel přesné, provede bez zbytečného odkladu přiměřená opatření, zejména zpracování blokuje (§ 5 odst. 1 písm. c) ZoOU).

Zjištění, že údaje nejsou aktuální, může učinit správce sám tím, že provádí vlastními prostředky a metodami porovnávání zpracovávaných osobních údajů s jinými registry. Méně častým případem bude zjištění správce učiněné na základě podnětu (námitky) subjektu údajů.

- Blokování osobních údajů se zpravidla použije v případech, kdy budou odůvodněně přetrvávat pochybnosti o oprávněnosti či neoprávněnosti zpracování osobních údajů. Blokovány budou údaje do doby, než se pochybnosti podaří odstranit, ať kladně (budou opraveny) nebo záporně (opravit nelze) a pak musí následovat likvidace osobních údajů.
- Úřad pro ochranu osobních údajů (dále také jen „Úřad“) má oprávnění uložit jako opatření k nápravě likvidaci osobních údajů. Byla-li uložena likvidace osobních údajů, mají být podle ZoOU osobní údaje do likvidace blokovány. Proti uložení likvidace může správce podat námitku k předsedovi Úřadu. Do doby, než bude o námitce rozhodnuto, musí být osobní údaje blokovány.

Ustanovení, že při blokování nelze osobní údaje jinak zpracovávat, neznámá, že by údaje byly znepřístupněny zcela a všem osobám. Blokování osobních údajů jako postup pro zabezpečení nebo zajištění osobních údajů nesmí být však nikdy v rozporu se zájmy subjektu údajů, o jehož osobní data se jedná. Údaje tedy musí být přístupny subjektu údajů. Dále musí být přístupny správci a zpracovateli, kteří musí být schopni s údaji provádět minimálně základní operace, jako je například aktualizace nebo likvidace.

2.9 Likvidace osobních údajů (§ 4 písm. i) ZoOU)

Likvidace je jednou ze součástí zpracování, jak uvádí § 4 písm. e) ZoOU, a dá se říci, že tímto krokem je zpracování osobních údajů ukončeno. Cílem likvidace osobních údajů je jejich neexistence pro jakékoliv další zpracování.

Vymezení pojmu

Likvidací osobních údajů se rozumí fyzické zničení jejich nosiče, jejich fyzické vymazání nebo jejich trvalé vyloučení z dalších zpracování.

ZoOU nabízí několik možností, jak údaje zlikvidovat. Způsob likvidace závisí na tom, na jakém nosiči jsou informace uchovávány. V zásadě se vždy jedná o fyzickou likvidaci, tedy o skutečnost, že osobní údaje přestanou u správce existovat.

- u papírových nosičů se nabízí skartace,
- u elektronických nosičů jejich vymazání způsobem, který vyloučí zpětnou obnovu dat,

- připuštěna je i možnost trvalého vyloučení osobních údajů z dalšího zpracování. Tato možnost je nepochybně dána pro případy, kdy dvě první možnosti nebude možno aplikovat ať už vzhledem k charakteru dat nebo jejich nosiče či média.

Od likvidace osobních údajů realizované vědomě jako součást zpracování prováděné správcem nebo zpracovatelem je nutné odlišit ty případy, kdy k likvidaci osobních údajů, často provázenou i zničením jejich nosiče nebo jeho vážným poškozením, může dojít i v důsledku události, kterou lze jen s obtížemi předvídat. Je však povinností správců (i zpracovatelů) přijmout taková opatření, aby k takové události dojít nemohlo, nebo možnost byla v maximální míře eliminována. Tento postup pak je součástí ochrany a zabezpečení osobních údajů v souladu s § 13 ZoOU.

2.10 Správce (§ 4 písm. j) ZoOU)

Podle ZoOU je správcem osobních údajů každý subjekt, který má zákonem stanovené znaky, resp. charakteristiku.

Vymezení pojmu

Správce je každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Zpracováním osobních údajů může správce zmocnit nebo pověřit zpracovatele, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

Znaky správce:

- Podle definice ZoOU je jedním ze základních znaků správce fakt, že tento subjekt provádí zpracování. Toto určení koresponduje a doplňuje ustanovení § 3 odst. 1 ZoOU, podle něhož se zákon vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby.
- Mezi správce pojmově tak také patří kdokoli, kdo v rámci výkonu své podnikatelské činnosti, profese, živnosti apod. zpracovává osobní údaje, tzn. systematicky spravuje např. databázi svých obchodních partnerů, klientů, pacientů, zákazníků apod. Logicky sem tedy patří každý lékař (zdravotnické zařízení), který vykonává zdravotní péči a v této souvislosti vede zdravotní dokumentaci pacientů, každý, kdo v rámci výkonu své podnikatelské činnosti zpracovává mimo jiné osobní údaje obchodních partnerů, svých zákazníků, každé občanské sdružení, politická strana, odborová organizace a další subjekty.
- Dalším znakem správce je skutečnost, že správce určuje i prostředky zpracování. Přitom je velmi důležité zde včas pojmově odlišit „prostředky“ od „způsobu“ zpracování osobních údajů. Tyto pojmy jsou v praxi často zaměňovány. Hovoří-li se o prostředcích zpracování, jsou tím myšleny materiální prostředky použité v souvislosti se zpracováním, tedy jednotlivá technická zařízení, jejichž prostřednictvím bude správce, popřípadě zpracovatel provádět zpracování osobních údajů. ZoOU rozlišuje zpracování osobních údajů, které je prováděno

automatizovaně a zpracovávání osobních údajů, které je prováděno jinými prostředky. Hovoří-li se o způsobu zpracovávání, je tím myšlena zpravidla skutečnost, jaký bude podíl automatizovaného a manuálního zpracovávání osobních údajů při jednotlivých operacích prováděných v rámci určitého zpracovávání osobních údajů.

- Z definice dále vyplývá, že pokud správce provádí zpracování, odpovídá za něj. ZoOU však umožňuje, aby zpracování osobních údajů neprováděl výhradně sám správce, ale aby některou z operací nebo veškeré operace zpracovávání osobních údajů prováděl za správce jiný subjekt – zpracovatel. Může jít buď o pověření vyplývající přímo ze zákona, nebo o pověření smluvní. Je však podstatné si v této souvislosti uvědomit, že i když dochází k takovému přesunu činnosti, nedochází k úplnému přechodu odpovědnosti správce na zpracovatele. Za škodu způsobenou subjektu údajů v souvislosti se zpracováním osobních údajů totiž odpovídají správce a zpracovatel společně a nerozdílně. Subjekt údajů tak má určitou právem garantovanou jistotu, že náhrady škody způsobené subjektu údajů v souvislosti se zpracováním osobních údajů, se může vždy domáhat především u správce. To je velmi důležitý předpoklad ochrany, neboť v činnosti správce často dochází a bude docházet k předávání osobních údajů i jiným subjektům, které mohou tyto údaje dále zpracovávat jako správce nebo zpracovatel.

2.11 Zpracovatel (§ 4 písm. k) ZoOU)

Dalším subjektem, který se podílí na zpracovávání osobních údajů, je zpracovatel. Na rozdíl od správce, zpracovatel „pouze“ provádí zpracovávání osobních údajů.

Vymezení pojmu

Zpracovatelem je každý subjekt, který na základě zvláštního zákona nebo pověření správcem zpracovává osobní údaje podle tohoto zákona.

Zpracovatel, na rozdíl od správce, **neurčuje účel a prostředky zpracování osobních údajů**. Zpracovatel nemusí provádět zpracování od začátku do konce, tedy veškeré operace, ale může provádět jen některou (či některé) činnost související se zpracováním.

Z pohledu odpovědnosti za zpracování osobních údajů **nelze být zároveň v postavení správce a zpracovatele**. Jestliže určitý, např. podnikatelský subjekt je správcem osobních údajů, nemůže žádná z jeho organizačních složek být současně vůči těmto zpracování těchto osobních údajů zpracovatelem.

Zpracovatel může zpracovávat údaje buď na základě výslovného zákonného zmocnění, nebo je-li k tomu zmocněn správcem nebo na základě smluvního ujednání. Probíhá – li zpracování na základě zákonného zmocnění, zvláštní zákon, kterým je takovéto zpracovávání osobních údajů povoleno, by měl současně vymezit i postavení jednotlivých subjektů, jejich práva a povinnosti a jejich odpovědnost. Pokud tomu tak není, měl by vždy ten subjekt, který vykonává státem mu svěřenou kompetenci, smluvně

zabezpečit garanci práva na ochranu osobních údajů se subjekty, které se na zpracovávání podílejí a mají v tomto případě postavení zpracovatele.

V případě, kdy správce ponechává zpracování na zpracovateli, **je povinen uzavřít s ním smlouvu o zpracování osobních údajů podle § 6 ZoOU (viz dále bod 4. 1)**. Toto ustanovení základním způsobem reguluje vztah správce a zpracovatele. V této smlouvě správce vymezí úkoly zpracovatele a vyžádá si záruky ohledně zabezpečení dat, čímž je zajištěna náležitá úroveň ochrany osobních údajů, a tedy i ochrany soukromí. Ze ZoOU zcela jednoznačně vyplývá, že tuto smlouvu může uzavřít pouze správce se zpracovatelem, nikoli zpracovatel s dalším subjektem.

Je proto nepřijatelné, aby zpracovatel, který je pověřen pouze jasně vymezenými úkoly, sám rozhodl o tom, že zpracování bude prováděno jiným způsobem, tedy dalším, jím zmocněným dalším zpracovatelem. Takové řetězení zpracovatelů by ve svém důsledku mohlo vést ke vzniku stavu, kdy správce, který o zpracování rozhodl, a jehož jménem se celé zpracování provádí, přestává mít toto zpracování pod kontrolou a nemůže tak dostát svým povinnostem.

2.12 Zveřejněný osobní údaj (§ 4 písm. l) ZoOU)

Jednou z forem zpracování je také zveřejňování. Je důležité vnímat, že sama definice, nepříliš šťastně využívá i další formu zpracování, kterou je zpřístupňování. Vzhledem k tomu, že zákonodárce oba pojmy, jako formy zpracování osobních údajů rozlišil, naznačuje, že mezi zpřístupněním a zveřejňováním bude rozdíl.

Vymezení pojmu

zveřejněným osobním údajem je osobní údaj zpřístupněný zejména hromadnými sdělovacími prostředky, jiným veřejným sdělením nebo jako součást veřejného seznamu.

- **Zveřejňování je zvláštní forma zpřístupnění** spočívající v tom, že o zveřejnění se bude jednat v případě, kdy osobní údaje budou zpřístupněny neurčitému okruhu příjemců zveřejňovaného osobního údaje, jak naznačuje definice, když fakultativně uvádí na prvním místě hromadné sdělovací prostředky, mezi něž se běžně řadí periodický tisk v nejširším slova smyslu, rozhlas, televize a také bezpochyby internet jako prostředek moderní elektronické komunikace a šíření informací
- Naproti tomu **zpřístupnění lze chápat spíše tak, že osobní údaj je zpřístupněn omezenému okruhu adresátů**, byť by tento omezený okruh mohl být i relativně velký. Nebude se však jednat o „širokou veřejnost“, tak jak je tento pojem dnes běžně chápán, tedy, že zveřejněná informace je určena jakoby všem, na něž dopadá i teoretický nebo potencionální vliv daného sdělovacího prostředku. Zveřejnění ve smyslu ZoOU je však vždy třeba chápat jako zpracování, tedy jako systematickou činnost správce osobních údajů.

Zpřístupnění osobních údajů jinou formou, než přímo hromadnými sdělovacími prostředky je možno chápat jako jakýkoliv jiný způsob, jehož prostřednictvím jsou informace, jsou - li osobními údaji, poskytnuty

veřejnosti, tedy zveřejněny. Děje se tak dnes a denně například při čtení rozsudků soudů jak civilních tak trestních, při zpřístupňování informací z jednání rad a zastupitelstev obcí a krajů a v mnoha dalších případech.

Zcela zvláštní formou zveřejnění je zpřístupnění osobních údajů, jež tvoří součást veřejného seznamu. Zákodárce v definici veřejný seznam jako takový nijak neomezil, a tak takovým seznamem je třeba chápat seznam jakýkoliv, přístupný veřejnosti. Osobní údaje z takových seznamů, veřejnosti přístupných je pak nutno považovat za zveřejněné a jako s takovými je možno s nimi nakládat. **Zcela jinou otázkou je, zda veřejný seznam odpovídá ZoOU, resp. zda správce osobních údajů takové seznamy vede, a tedy zpracovává (zpřístupňuje, zveřejňuje) osobní údaje, po právu.**

Existuje řada seznamů, nebo chceme - li evidencí, kdy údaje z nich je možno, nebo dokonce nutno zveřejňovat a současně se zveřejňování děje po právu. Jedná se o seznamy a evidence, které jsou **na základě zvláštního zákona „veřejně přístupné“**. Přitom je třeba vnímat, že i mezi nimi existují rozdíly. Zákodárce tyto rozdíly v jednotlivých právních předpisech, jimiž jsou tyto seznamy zřízeny nebo regulovány, vyjadřuje různě. A tak se lze setkat např. s formulacemi, že „tento seznam je veřejně přístupný“ nebo že „informace z této evidence se poskytnou po prokázání právního zájmu“ nebo že „informace z evidence se poskytnou“ jen někomu a následuje přehled tzv. oprávněných osob a podobně. Vždy však takové formulace znamenají, že se jedná o seznam, jehož existence a využívání je stanoveno zákonem, že má předepsaný obsah, a že údaje v něm mají být správné a pravdivé.

Z hlediska těchto „veřejných seznamů“ je důležité ustanovení § 5 odst. 5 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že povinné subjekty, které vedou a spravují registry, evidence, seznamy nebo rejstříky obsahující informace, které jsou na základě zvláštního zákona každému přístupné, jsou tyto informace povinny zveřejňovat v přehledné formě způsobem umožňujícím i dálkový přístup. Tyto seznamy jsou pak jednoduše dohledatelné na webových stránkách jednotlivých povinných institucí.

Všechny jiné seznamy a evidence, které jsou „veřejně přístupné“ např. na internetu nebo jakkoliv jinak, a které obsahují zpracovávané osobní údaje, mohou být takto zveřejňovány jen na základě souhlasu subjektu údajů.

2.13 Evidence nebo datový soubor osobních údajů (§ 4 písm. m) ZoOU)

Vymezení pojmu

Evidencí nebo datovým souborem osobních údajů je jakýkoliv soubor osobních údajů uspořádaný nebo zpřístupnitelný podle společných nebo zvláštních kritérií.

Jedná se o relativně jednoduchou definici, která vychází z evropské legislativy (Směrnice 95/46/ES, která uvádí, že „rejstříkem osobních údajů“ je jakýkoli uspořádaný soubor osobních údajů přístupných podle

určených kritérií, ať již je tento soubor centralizován, decentralizován nebo rozdělen podle funkčního či zeměpisného hlediska). Nicméně do ZoOU byla doplněna až v roce 2004.

Evidenci (datovým souborem) bude tedy soubor informací – osobních údajů, jehož obecným znakem je způsob, jakým jsou informace – osobní údaje uspořádány a způsob jejich zpřístupnění. Pro správce nebo zpracovatele přitom není rozhodné, zda se jedná o automatizované zpracování osobních údajů nebo nikoliv.

2.14 Souhlas subjektu údajů (§ 4 písm. n) ZoOU)

Zpracování osobních údajů se souhlasem subjektu údajů je jednou ze základních zásad zpracování osobních údajů, a to proto, že zpracováním osobních údajů dochází k zásahu do soukromí jejich nositele. Vzhledem k významu toho pojmu je zvláštností, že ZoOU přímou definici souhlasu původně neobsahoval. I tato definice byla do ZoOU doplněna až v roce 2004.

Vymezení pojmu

Souhlasem subjektu údajů je svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsahem je svolení subjektu údajů se zpracováním osobních údajů.

Obecně je poskytnutí souhlasu právním úkonem, a to právním úkonem, který je svým charakterem jednoznačně jednostranným. Nejedná se tedy o dohodu mezi správcem nebo zpracovatelem na straně jedné a subjektem údajů – fyzickou osobou na straně druhé.

Pro posouzení jeho platnosti je proto nutné vzít v potaz i úpravu právních úkonů v obecném právním předpisu, jímž je v tomto případě ObčZ – ustanovení § 37 a násl., tedy především to, že právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.¹⁾

A právě svoboda souhlasu je většinou tou nejproblematičtější vlastností, kterou lze u již udělených souhlasů často zpochybnit. Jak už bylo řečeno, souhlas se zpracováním osobních údajů je svým charakterem jednostranný právní úkon a ani jeho zapracování do dokumentu, který je součástí dvoustranného právního vztahu, se ze souhlasu nestává úkon dvoustranný.

Souhlas subjektu údajů je také vědomý projev vůle, jehož obsahem je svolení subjektu údajů se zpracováním osobních údajů.

Je rozdíl v kvalitě souhlasu pro zpracování „normálních“ osobních údajů a osobních údajů citlivých. Pro zpracování citlivých osobních údajů je oproti „běžným údajům“ požadována jeho výslovnost, což

znamená, že subjekt údajů musí výslovně a jednoznačně v souhlasu projevit, k jakému z citlivých osobních údajů dává souhlas se zpracováním (samozřejmě za předpokladu, že souhlas se zpracováním je potřeba).

U souhlasu se zpracováním osobních údajů, jež citlivé nejsou, podmínka výslovnosti v ZoOU není stanovena. Takovýto souhlas může tedy být poskytnut i konkludentně, resp. jinak než výslovně.

K dalším podmínkám souhlasu viz bod 3. 11

2.15 Příjemce (§ 4 písm. o) ZoOU)

Subjekty zpracovávající osobní údaje používají v rámci zpracování často takových postupů a úkonů, jejichž součástí je předávání osobních údajů jinému subjektu; ten vždy nemusí být v postavení správce nebo zpracovatele.

Vymezení pojmu

Příjemcem je každý subjekt, kterému jsou osobní údaje zpřístupněny; za příjemce se nepovažuje subjekt, který zpracovává osobní údaje podle § 3 odst. 6 písm. g) ZoOU.

Jedná se o definici relativně jednoduchou. Ostatně vychází z pramenů evropského práva, a to Směrnice 95/46/ES, podle níž je „příjemcem“ fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jakýkoli jiný subjekt, kterým jsou údaje sdělovány, ať se jedná či nikoli o třetí osobu; orgány, které mohou získávat údaje v rámci zvláštního šetření, však nejsou považovány za příjemce.

Příjemcem tak může být samozřejmě i jiný správce, případně zpracovatel, ale také i jiné osoby, které se za správce podle ZoOU nepovažují v případě, že jsou jim osobní údaje předány v rámci zvláštních oprávnění za účelem dozoru, dohledu a nebo kontroly a nebo regulace spojené s výkonem veřejné moci. K takovým předaným údajům pak kontrolní a dozorové orgány nemají postavení správce, ale pouhého příjemce.

To však neznamená, že by se k předaným údajům mohly kontrolní orgány chovat jakkoliv. Musí se řídit zmocněními stanovenými ve zvláštních zákonech a musí osobní údaje také chránit před zneužitím nebo užitím v rozporu s účelem, k němuž jim byly předány.

3 Základní povinnosti správce osobních údajů (§ 5 ZoOU)

Základní povinnosti správce osobních údajů jsou uvedeny v § 5 ZoOU, především v jeho odstavci 1.

Tyto povinnosti musí správce nebo zpracovatel plnit v případě, že provádí činnosti, které svým charakterem lze označit za zpracovávání osobních údajů ve smyslu § 4 písm. e) ZoOU, tedy za jakoukoliv operaci nebo soustavu operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky.

Ustanovení § 5 odst. 1 ZoOU obsahuje výčet základních povinností a představuje tak jednu z klíčových částí ZoOU, neboť jejich nerespektování při zpracování znamená kolizi se zákonem a hrozbu sankce za správní delikt.

3.1 Povinnost stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány (§ 5 odst. 1 písm. a) ZoOU)

Správce je povinen stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány, tj. proč a k jakému cíli se shromažďují a následně zpracovávají údaje.

Tato povinnost je jednou z nejzákladnějších a nejdůležitějších povinností správce.

- splnění této povinnosti odlišuje správce od zpracovatele
- je přímo definičním znakem správce
- účel musí být jednoznačně seznatelný a ověřitelný

Správce by měl vždy předem vědět, proč má ke zpracovávání osobních údajů dojít. Ke stanovení účelu zpracovávání osobních údajů musí dojít vždy, neboť na splnění této povinnosti je navázána celá řada dalších povinností.

Je mimo jiné povinností správců o tomto účelu informovat subjekt údajů v případě, že bude ke zpracování třeba jeho souhlasu (viz § 5 odst. 4 nebo § 11 odst. 1 ZoOU), což znamená, že stanovení účelu má výrazně deklaratorní charakter.

Účel nebo cíl zpracovávání osobních údajů může být zcela soukromý, který vychází ze zcela specifických záměrů a cílů konkrétního správce, pro které je třeba zpracovat určité kategorie osobních údajů. Na druhou stranu může být tento účel určen i přímo právními předpisy.

3.2 Povinnost stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů (§ 5 odst. 1 písm. b) ZoOU)

Prostředky a způsob zpracování by měl správce stanovit ještě před zahájením zpracování údajů - správci by mělo být zřejmé již před zahájením zpracování, které prostředky a jaký způsob zpracování zvolí pro dosažení cíle – účelu, pro který má ke zpracovávání osobních údajů dojít.

Způsob a prostředky zpracování zvolené před zahájením zpracování nemusí ovšem zůstat neměnné po celou dobu zpracování. Naopak je velmi pravděpodobné, že se obojí bude měnit, zvláště při dlouhodobějším zpracovávání, kdy bude technický vývoj nabízet jednodušší způsoby. Může se také stát, že se původně

zvolený způsob nebo prostředek zpracování v průběhu tohoto zpracování ukáže jako nevhodný a bude třeba jej buď přizpůsobit, nebo zcela změnit.

V některých případech může obojí za správce stanovit nějaký speciální zákon, častější však bude absence právní úpravy v této oblasti a volba bude ponechána zcela na vůli správce. Jediným omezením je pouze to, že jak způsob, tak prostředky zpracování by měly být adekvátní stanovenému účelu zpracování osobních údajů.

Základním rozlišením prostředků a způsobů zpracování osobních údajů je skutečnost, zda ke zpracovávání dochází manuálně nebo automatizovaně. Možná je i kombinace obou těchto metod zpracovávání osobních údajů. V současné době pravděpodobně bude nejčastějším způsobem manuální shromažďování osobních údajů, ale v následujících postupech jsou již využívány technické prostředky pro automatizované zpracovávání osobních údajů.

3.3 Povinnost zpracovat pouze přesné osobní údaje, které byly získány v souladu se ZoOU (§ 5 odst. 1 písm. c) ZoOU)

Každý, kdo zpracovává osobní údaje, musí v závislosti na rozsahu a okolnostech předmětného zpracování přijmout systém opatření, jejichž prostřednictvím zajistí, že nebudou zpracovávány nepřesné či chybné osobní údaje.

S tím souvisí skutečnost, že tyto údaje byly správcem získány v souladu se ZoOU. Zákonný způsob získávání osobních údajů je základním předpokladem pro činnost správce.

Zpracováním nepřesných osobních údajů není pouze zpracování nesprávných údajů vzniklých např. gramatickou chybou, ale i zpracování formálně správných údajů v souvislosti s nesprávnou informací.²⁾

Povinnost zpracovávat pouze přesné osobní údaje však neznamená, že je vždy nezbytné zpracovávat jen absolutně správné údaje, neboť nepřesnosti mohou vzniknout již při shromažďování dat od samotných subjektů údajů, z čehož nelze vyvozovat odpovědnost daného správce. Na rozdíl od situace, kdy je zdrojem sám subjekt údajů a lze se tedy na pravdivost a přesnost poskytovaných informací mnohem více spolehnout, nedá se vždy očekávat, že zejména veřejně dostupné osobní údaje v sobě tento prvek vždy jednoznačně nesou.

ZoOU požaduje, aby správce osobních údajů (případně zpracovatel na základě jeho pověření) prováděl, je-li to vzhledem k účelu zpracování nezbytné, také **aktualizaci** zpracovávaných osobních údajů, tedy nápravu zjištěných nepřesností. ZoOU správci neukládá, aby prováděl tuto kontrolu správnosti zpracovávaných údajů nepřetržitě, ale ponechává vyhodnocení způsobu vyrovnání se s touto povinností na dotyčném správci.

Zjištění, že údaje nejsou aktuální, může učinit správce sám tím, že provádí vlastními prostředky a metodami porovnávání zpracovávaných osobních údajů s jinými registry. Méně častým případem bude zjištění správce učiněné na základě podnětu (námitky) subjektu údajů.

ZoOU v případě, že správce zjistí, že jsou na jeho straně zpracovávány nepřesné a nepravdivé osobní údaje, ukládá správci povinnost ihned tyto údaje blokovat. Jde o ochranné opatření, které má zabránit dalšímu možnému zpracovávání nepravdivých nebo nepřesných osobních údajů. Současně správce musí neprodleně zahájit práce na odstranění tohoto závadného stavu, který ZoOU nazývá doplnění nebo oprava. Nepodaří-li se správci za situace, kdy je mu známa skutečnost, že zpracovává nepravdivé a nepřesné osobní údaje, tyto údaje opravit nebo doplnit v čase bezprostředně následujícím po tomto zjištění, musí tyto osobní údaje bez zbytečného odkladu zlikvidovat, tedy zničit jednou provždy.

Ve výjimečných případech dává ZoOU správci možnost zpracovávat i nepřesné a nepravdivé údaje, a to v mezích uvedených v § 3 odst. 6.

3.4 Povinnost shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu (§ 5 odst. 1 písm. d) ZoOU)

Je tak stanoven základní princip toho, které osobní údaje je možno shromažďovat – odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu. Povinnost tedy směřuje do šíře, resp. počtu shromažďovaných informací a již neřeší otázku jejich aktuálnosti.

Splnění této povinnosti bude vyžadovat přesné vymezení minimálního rozsahu konkrétních osobních údajů, které budou v daném případě k naplnění stanoveného účelu skutečně potřebné. Je tak třeba o každém osobním údaji rozhodnout, zda je či není pro daný účel nezbytný, popřípadě při které kombinaci ostatních údajů je nezbytný.

Zvolí-li si správce nějaký rozsah osobních údajů, které hodlá zpracovávat, měl by být schopen u každého jednotlivého údaje odpovědět na otázku, proč je daného údaje třeba pro dosažení stanoveného účelu. Cílem je dosažení situace, kdy účelu zpracovávání bude dosaženo s použitím co nejužší skupiny osobních údajů. Ty zbylé by měl správce bez zbytečného odkladu zlikvidovat (nebo je vůbec nezačít shromažďovat), neboť jejich další uchovávání by odporovalo tomuto ustanovení.

Zkušenosti z aplikace tohoto ustanovení dokazují, že správci často při stanovení rozsahu zpracovávaných údajů nevycházejí z účelu současného zpracovávání, ale jejich snahou je rozsah zpracovávaných osobních údajů rozšiřovat nad míru jejich nezbytnosti s tím, že se možná v budoucnu ukáže potřeba zpracovávání těchto informací. Taková činnost správce je nepřipustná a děje-li se tak s nátlakem vůči subjektu údajů, i nezákonná.

3.5 Povinnost uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování (§ 5 odst. 1 písm. e) ZoOU)

Uchovávání osobních údajů je jedním ze základních oprávnění správce nebo zpracovatele.

ZoOU jako základní předpoklad pro existenci práva uchovávat osobní údaje vyžaduje, aby existovala úzká souvislost mezi účelem a dobou uchovávání osobních údajů. Doba uchování vždy musí být posuzována s ohledem na konkrétní okolnosti, za nichž a pro něž zpracování probíhá.

Správce je ve většině případů na základě ZoOU povinen uchovací dobu sám určit a za toto své rozhodnutí nese odpovědnost. Zpracovává-li správce osobní údaje na základě zvláštního zákona a není-li doba uchování osobních údajů tímto zvláštním zákonem stanovena, je správce osobních údajů oprávněn uchovávat údaje pouze po dobu, po kterou trvá daná povinnost nebo právní vztah, popř. po jejich skočení po dobu nezbytnou pro vypořádání vzájemných práv a povinností.

Pro oba typy správců však platí, že dobu uchování osobních údajů nelze stanovit pouze s odkazem na obecné promlčecí či prekluzivní lhůty. Překročení doby uchování není z hlediska ZoOU možné bez souhlasu subjektů údajů.

Každý správce nebo zpracovatel má tedy zákonné oprávnění, aby po dobu, po kterou zpracovává osobní údaje v souladu s účelem, pro něž byly osobní údaje shromážděny, mohl tyto informace také uchovávat. Správce může **i po uplynutí** této doby osobní údaje dále uchovávat, nikoliv však již pro původní účel, pro který byly osobní údaje zpracovávány, ale nyní již se oprávnění správce váže k účelům statistickým, vědeckým a k účelům archivnictví.

Ani toto oprávnění však není zcela bezbřehé. Správce nebo zpracovatel musí při uchovávání osobních údajů k účelům statistickým, vědeckým a k účelům archivnictví a při následném použití osobních údajů pro tyto

účely dbát práva subjektu údajů na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů.

3.6 Povinnost zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny (§ 5 odst. 1 písm. f) ZoOU)

Je nepřijatelné, aby správce shromáždil osobní údaje k určitému účelu a následně je on sám nebo zpracovatel zpracoval k účelu jinému, což by pravděpodobně znamenalo, že subjekt údajů zůstane bez informace o tomto novém účelu.

Tímto ustanovením se současně vylučuje možnost obcházení ZoOU a zároveň je kladen limit libovůli správců, kteří si často myslí, že mají-li nějaké osobní údaje, mohou s nimi nakládat podle svého uvážení a zpracovávat je v podstatě i za jakýmkoliv jiným účelem.

Je tak zohledněna i jedna ze základních myšlenek ZoOU, a to, že právě subjekt údajů je tím, kdo by měl ve většině případů rozhodovat o zpracování svých osobních údajů a kdo by měl vždy minimálně mít přehled o tom, jak je s jeho údaji nakládáno, a to i v případech, kdy o samotném zpracování rozhodovat nemůže.

Odchytky jsou přípustné v případech

- kdy tak správce činí se souhlasem subjektu údajů.
- v mezích ustanovení § 3 odst. 6 ZoOU

3.7 Povinnost shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně (§ 5 odst. 1 písm. g) ZoOU)

Při posuzování zásady, ukládající správci tuto povinnost, je východiskem legalita shromažďování osobních údajů. ZoOU připouští pouze otevřenou formu této činnosti. Výslovně se zakazuje shromažďovat údaje pod záminkou jiného účelu nebo jiné činnosti.

Správce proto musí vždy, pokud hodlá využívat shromážděné osobní údaje nikoliv pro jediný účel, ale pro několik účelů, postupovat v souladu se všemi svými povinnostmi, které mu z příslušných ustanovení ZoOU vyplývají, a požádat např. subjekt údajů o poskytnutí souhlasu ke zpracovávání osobních údajů pro všechny tyto účely.

Ustanovení skrývá možné úskalí. A tím je vztah věty před středníkem („shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně“) a věty za středníkem („je vyloučeno shromažďovat údaje pod záminkou jiného účelu nebo jiné činnosti“), a to vzhledem ke zvolené legislativní technice.

Zákaz uvedený ve větě první vlastně obsahuje zákaz shromažďovat osobní údaje utajeně. Při takovém způsobu shromažďování pak dotčený subjekt údajů ani neví, že osobní údaje shromažďovány jsou. Naopak věta druhá obsahuje zcela jiný zákaz, který s prvním vůbec nesouvisí co do předmětu ochrany. Věta druhá bude dopadat na situaci, kdy subjekt údajů ví (situace tedy zcela odlišná od první uvedené), že osobní údaje shromažďovány jsou, ale je mu zastřen skutečný účel shromažďování. Ke spáchání správního deliktu podle § 45 odst. 1 písm. c) ZoOU pak bude postačovat, aby byla porušena jen jedna z uvedených povinností, a nikoliv obě v příčinné souvislosti, byť se citovaný správní delikt vztahuje na celý § 5 odst. 1 písm. g) ZoOU.

3.8 Povinnost nesdružovat osobní údaje, které byly získány k rozdílným účelům (§ 5 odst. 1 písm. h) ZoOU)

Ide o zákonnou překážku pro to, aby správce mohl libovolně sdružovat osobní údaje, které jsou předmětem jeho zpracovávání pro jím stanovený účel, s osobními údaji, které jsou předmětem jiného jeho zpracovávání pro naplnění odlišného účelu.

Spojením informací totiž vzniká nová kvalita osobního údaje, jež obvykle není v této podobě nikde k dispozici a která může výrazně více vypovídat o soukromí fyzické osoby a přesahuje tak zákonný vymezený rámec.

Tato zákonná zábrana se týká zejména správců, kteří vykonávají např. řadu činností v oblasti výkonu státní správy nebo samosprávy. Častou snahou těchto správců je vytvářet si jakési společné databáze, jejichž základem často bývá databáze evidence obyvatel. K takto získaným osobním údajům jsou dále přiřazovány další osobní údaje, které orgány státní správy a samosprávy získaly díky jiné své kompetenci a které jsou jim zpřístupněny z jiného registru. Nicméně pokud tak správce osobních údajů nebude činit pouze a výhradně pro osobní potřebu nelze s tímto odůvodněním překračovat ZoOU.

Jen výjimečně a pouze na základě zákona je možno využívat a sdružovat informace z různých evidencí pro jiný než ryze osobní, soukromý účel.

3.9 Povinnost zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů (§ 5 odst. 2 ZoOU)

Tato povinnost je jedním ze základních kamenů ochrany osobních údajů a jejich zpracování.

Deklaruje základní princip zpracování tak, že podmínkou zpracování je souhlas subjektu údajů. Tento přístup vychází z charakteru předmětu právní úpravy, který souvisí s ústavně garantovaným právem na ochranu soukromí a také evropskou legislativou.

„Souhlas“ jako samostatný pojem je v ZoOU vymezen v rámci definic základních pojmů (viz bod 2. 14), jeho další podmínky pak dále v § 5 odst. 4 a specifické podmínky souhlasu ke zpracování citlivých osobních údajů pak v § 9 písm. a). Je zřejmé, že princip souhlasu však nemůže platit absolutně, a proto z něj existuje několik výjimek.

3.9.1 Zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce (§ 5 odst. 2 písm. a) ZoOU)

Z dikce je zřejmé, že se taková právní povinnost bude týkat povinností stanovených právním předpisem. Takový předpis dokonce ani nemusí přímo formálně stanovovat nebo určovat, že osobní údaje budou zpracovávány. K uplatnění výjimky bude postačovat skutečnost, že bez zpracování osobních údajů by správce nemohl dodržet svou právní povinnost stanovenou právním předpisem.

K tomu, aby si správce osobních údajů mohl být jist, že může údaje zpracovávat bez souhlasu subjektu údajů, musí své (i zamýšlené) zpracování podrobit testu souladu s právní úpravou a z ní dovodit, zda souhlas ke zpracování je nebo není třeba.

Je poměrně častou chybou některých správců, že vyžadují souhlasy ke zpracování (resp. k jeho některé formě) i tam, kde to vůbec potřeba není, jaksi „pro jistotu“.

3.9.2 Zpracování nezbytné pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů, nebo pro jednání o uzavření nebo změně smlouvy uskutečněné na návrh subjektu údajů (§ 5 odst. 2 písm. b) ZoOU)

Zákonodárce zde stanovil vlastně dvě polohy, resp. dva různé předpoklady, kdy je možno osobní údaje zpracovávat bez souhlasu:

- situace, kdy je smluvní vztah mezi subjektem údajů a další osobou, tedy správcem, již uzavřen (jestliže je zpracování nezbytné pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů) a je třeba údaje buď uchovávat, nebo i v průběhu smluvního vztahu získávat jiné, než původně poskytnuté osobní údaje.

Je logické, že formální souhlas se zpracováním není právní úpravou vyžadován, neboť lze dovést, že osobní údaje budou získávány (správci poskytnuty) právě subjektem údajů, a to proto, aby smluvní vztah mohl být realizován, a je tak v zájmu subjektu údajů takové údaje poskytnout. Je však třeba, aby správce měl na paměti, že údaje získávané od subjektu údajů musí korelovat s jinými ustanoveními ZoOU, např. s ustanovením § 5 odst. 1 písm. d).

- situace, kdy „smluvní iniciativu“ vyvine subjekt údajů sám a pro přípravu smlouvy poskytne druhé smluvní straně (správci) takové osobní údaje, aby smlouva mohla být vůbec uzavřena nebo případně změněna. I zde tedy platí, že subjekt údajů je plně informován, jaké osobní údaje poskytl, jakému správci, pro jaký účel (plnění smlouvy) a na jak dlouho, tedy minimálně po dobu od poskytnutí údajů po ukončení smluvního vztahu, pokud nějaký jiný právní předpis nestanoví dobu delší.

3.9.3 Zpracování, pokud je to nezbytně třeba k ochraně životně důležitých zájmů subjektu údajů (§ 5 odst. 2 písm. c) ZoOU)

Jde o situaci, kdy správce zpracovává osobní údaje v zájmu subjektu údajů. Nikoliv však v jakémkoliv zájmu a za jakékoliv situace. Musí se jednat **o situaci absolutní nezbytnosti**, jak se dá dovést z díkce „pokud je to nezbytně třeba k ochraně životně důležitých zájmů subjektu údajů“.

Za životně důležitý zájem je pak třeba považovat jen takové situace, kdy se skutečně jedná o záchranu nebo ohrožení života, nikoliv snad majetku. Pozornost bude třeba věnovat době, po kterou mají být takové údaje uchovávány.

Oprávnění správce však není bezbřehé a neomezené. Pokud se bude jednat o zpřístupnění nebo předání primárně bez souhlasu, musí správce tento svůj postup následně „legalizovat“ tím, že je povinen si vyžádat s takovým nakládáním s údaji souhlas subjektu údajů, a to bez zbytečného odkladu, tedy tak rychle, jak je to jen možné. Pokud mu takový souhlas poskytnut nebude, „musí správce ukončit zpracování a údaje zlikvidovat“.

Tento zákonný imperativ lze chápat jen tak, že správce již dále nebude osobní údaje předávat nebo zpřístupňovat nebo s nimi činit jiné úkony, které odpovídají formě a způsobu zpracování.

3.9.4 Zpracování, jedná-li se o oprávněně zveřejněné osobní údaje v souladu se zvláštním právním předpisem (§ 5 odst. 2 písm. d) ZoOU)

Při zpracovávání oprávněně zveřejněných osobních údajů je správce povinen dbát, aby nebylo dotčeno právo subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života. Výjimka se tak vztahuje jen na oprávněně zveřejněné údaje, a to za situace, kdy oprávněnost a veřejnost je stanovena právním předpisem.

Za současné situace lze nalézt, zejména na internetu, obrovské množství seznamů, které také obsahují osobní údaje. Vzhledem k charakteru a dnes již běžné dostupnosti pro širokou veřejnost, lze takové seznamy označit za veřejně přístupné a údaje za zveřejněné. Aby s tímto způsobem zveřejněnými osobními údaji bylo možno nakládat ve smyslu výjimky, musel by právní předpis stanovit, že údaje jsou nebo mají být tímto způsobem zveřejňovány.

Je zřejmé, že nikoliv každý osobní údaj zpřístupněný zejména hromadnými sdělovacími prostředky, jiným veřejným sdělením nebo jako součást veřejného seznamu, musí být zároveň oprávněně zveřejněným osobním údajem.

Pojem „oprávněně zveřejněný osobní údaj“ je užší než pojem „zveřejněný osobní údaj“. Rozdíly v obsahu pojmu „zveřejněný osobní údaj“ a v obsahu pojmu „osobní údaje, které jsou součástí datových souborů veřejně přístupných“, ani rozdíl v obsahu pojmu „veřejný seznam“ a v obsahu pojmu „evidenze veřejně přístupná“ nejsou v ZoOU výslovně stanoveny. Je však zřejmé, že pojem „osobní údaje, které jsou součástí evidencí veřejně přístupných“ **je užší než pojem „zveřejněný osobní údaj“**.

Zpracováváním veřejně přístupných osobních údajů však samozřejmě nesmí být dotčeno právo na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů a musí být zároveň dodrženy povinnosti, které pro správce vyplývají z ostatních ustanovení ZoOU,

V této souvislosti je třeba upozornit na to, že ačkoliv údaje oprávněně zveřejněné v souladu s právním předpisem je možno zpracovávat bez souhlasu subjektu údajů, nelze ani s takto zveřejněnými osobními údaji nakládat zcela libovolně. Není např. možné k osobním údajům vedeným o konkrétní fyzické osobě v jednom veřejně přístupném seznamu, nebo evidenci vedené na základě zvláštního zákona přiřadit údaje téže osoby z jiného, ze zákona veřejného seznamu, a tyto takto „spojené“ údaje např. zveřejnit či učinit veřejně přístupnými. Takový postup by byl v rozporu se ZoOU. Spojením a zveřejněním takových informací však vzniká nová kvalita osobního údaje, která výrazně více vypovídá o soukromí fyzické osoby a přesahuje tak zákonný vymezený rámec. Jen výjimečně a jen na základě zákona je možno využívat a sdružovat informace z různých evidencí pro jiný než ryze osobní, soukromý účel.

3.9.5 Zpracování, pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby (§ 5 odst. 2 písm. e) ZoOU)

Takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života.

Tato možnost je jistou protíváhou, resp. vyvážení možnosti správce zpracovávat osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů jaksi v jeho zájmu, avšak toliko v případě nezbytnosti a musí se jednat o zájem navýsost důležitý (k ochraně životně důležitých zájmů subjektu údajů). Toto ustanovení umožňuje správci osobní údaje zpracovávat (nejspíše tedy využít, poskytnout, předat či zpřístupnit) v případě nezbytnosti ochrany zájmů vlastních, ale nejen těch. Také zájmů osob jiných, zde označených jako příjemce, tedy osob, jimž jsou osobní údaje poskytnuty či zpřístupněny, ale také osob dalších, které nejsou v postavení ani správce, případně dalšího správce nebo příjemce, ale jedná se o osoby „dotčené“.

V případě, že správce při zpracování osobních údajů využije svého oprávnění daného mu touto výjimkou, musí o takovém zpracování informovat subjekt údajů. Tato povinnost však není správcem uložena přímo v tomto ustanovení, ale až v rámci úpravy informačních povinností, tedy v § 11 odst. 5 ZoOU.

3.9.6 Zpracování, pokud poskytuje osobní údaje o veřejně činné osobě, funkcionáři či zaměstnanci veřejné správy (§ 5 odst. 2 písm. f) ZoOU)

Nejde o jakékoli osobní údaje, ale pouze o takové, které vypovídají o jeho veřejné anebo úřední činnosti, o jeho funkčním nebo pracovním zařazení.

Tato výjimka je českou specifikou, neboť ustanovení nemá předobraz ani ve Směrnici 95/46/ES ani v Úmluvě č. 108.

Ustanovení této výjimky nastavilo vlastní „kolizní“ pravidla pro aplikaci zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Z dikce je zřejmé, že se v tomto případě nejedná o zpracování. Vyzdvihuje se forma zpracování, resp. způsob, tedy „poskytování“, a vzhledem k charakteru také okruh osob, jejichž osobních údajů se má výjimka dotýkat, a také rozsah údajů.

Tato výjimka se vztahuje pouze na úzce vymezený způsob zpracování osobních údajů, kterým je poskytnutí osobních údajů. Pojem poskytnutí osobních údajů je přitom nutno chápat úžeji než zveřejnění; v případě zveřejnění se jedná o zpřístupnění osobních údajů neurčitému počtu adresátů, zatímco v případě poskytnutí jsou osobní údaje zpřístupněny jednomu adresátovi, případně většímu, vždy však přesně vymezenému okruhu adresátů.

3.9.7 Zpracování, jedná-li se o zpracování výlučně pro účely archivnictví podle zvláštního zákona (§ 5 odst. 2 písm. g) ZoOU)

I když ZoOU v tomto případě neodkazuje ani poznámkou pod čarou na zvláštní zákon, je zjevné, že takovým zvláštním zákonem je zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Positivní právní úprava v ZoOU je však jen jakousi generální klauzulí, obecnou výjimkou pro případ, že by zvláštní zákon stanovil nepřesně, nedostatečně nebo vůbec pravidla, jak nakládat s osobními údaji v případě archivní činnosti.

Je třeba konstatovat, že zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, však stanoví v řadě případů poměrně přesně, jak s osobními údaji v rámci

archivní činnosti nakládat, a dokonce stanoví zvláštní pravidla pro přístup k osobním údajům žijících fyzických osob.

Při poněkud extenzivním výkladu by tak bylo možné výjimku aplikovat např. na evidence v archivních pomůckách, jako jsou prozatímní inventární seznamy, dílčí inventáře, inventáře a katalogy, nebo rejstříky, tematické katalogy, soupis dokumentů a tematické rejstříky, pokud obsahují osobní údaje vedené a využívané ve smyslu vyhlášky č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

3.10 Povinnost dbát práva na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů (§ 5 odst. 3 ZoOU)

Toto ustanovení je svým charakterem poněkud zvláštní, je možné říci až nadbytečné. Povinnost dbát práva subjektu údajů na ochranu soukromého a osobního života je v ZoOU uváděna několikrát, pomineme-li § 1, § 10, § 11 a § 21, jen v § 5 hned čtyřikrát ³⁾, vždy ve vztahu k nějaké jiné povinnosti, tedy zjevně jako jakýsi balanční, vyvažovací faktor.

Vztah práva na ochranu soukromého a osobního života je stanoven jako povinnost dbát práva při zpracování, které správce uskutečňuje na základě „zvláštního zákona“. Problém správců, neboť jen jich se toto ustanovení primárně týká, pak spočívá v tom, že vždy, i když zpracovávají osobní údaje na základě zvláštního zákona, měli by tam uložená zpracování, nebo oprávnění k jejich zpracování, poměřovat možným zásahem do soukromé sféry subjektu údajů při zpracování osobních údajů o nich. Je však především věcí zákonodárce, aby právní předpisy, na jejichž základě jsou zpracovávány osobní údaje, vesměs subjekty veřejného práva, takřikajíc „ze zákona“, zajistil, aby taková zpracování nebyla v rozporu s jinými právními předpisy, tedy ani se ZoOU a zejména s Listinou základních práv a svobod, a taková „zákonná“ zpracování nepředstavovala nepřiměřený zásah do soukromí.

Porušení tohoto ustanovení ani není ZoOU sankcionováno.

3.11 Souhlas subjektu údajů (§ 5 odst. 4 ZoOU)

I když ZoOU stanoví, že **subjekt údajů musí být informován** při udělení souhlasu, z logiky věci plyne, že se tak musí stát vlastně **již před samotným udělením souhlasu**.

Všechny informace, které subjekt údajů obdrží, musí být úplné, a to tak, aby mohl uvážit, zda souhlas udělí, či nikoliv.

Je zcela jednoznačnou povinností stanovenou správcům osobních údajů prokázat souhlas se zpracováním, a to po celou dobu, po kterou jsou osobní údaje zpracovávány.

ZoOU nestanoví formu nebo způsob. Vzhledem k tomu, že je souhlas jednostranným právním úkonem, který se jako takový bude bezpochyby posuzovat jako úkon podle ObčZ, lze tedy učinit souhlas (jako projev vůle) jednáním nebo opomenutím; může se stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl subjekt údajů projevit.

Je zcela na vůli subjektu údajů, jakou formu vyjádření souhlasu zvolí, avšak je zcela bezpochyby naopak v zájmu správce, aby takový úkon byl učiněn způsobem, který mu zajistí jeho trvalou (myšleno po dobu

zpracování) prokazatelnost. Samozřejmě **nejprokazatelnější je forma písemná**, tj. subjekt údajů poskytne svůj souhlas na papíře. Takový souhlas by měl být subjektem údajů vlastnoručně podepsán, i když to ZoOU výslovně nepožaduje. Podpis však do velké míry verifikuje originálnost podepsaného dokumentu se souhlasem a dává více právní jistoty jak subjektu údajů, tak správci. Lze jen doporučit, aby kopii takového dokumentu měl k dispozici i subjekt údajů a i tato informace byla na dokumentu uvedena.

Stále častěji využívanou možností, je udělení souhlasu pomocí elektronických medií, tedy zejména pomocí internetu. V takovém případě však nebude k dispozici podpis, ale musí být postupováno tak, aby souhlas byl relevantní. Ani ZoOU neklade meze tomuto způsobu komunikace a většinu povinností stanovených tímto zákonem lze plnit i elektronickou formou ⁴⁾.

Souhlas se zpracováním je jednostranným právním úkonem, může být jako takový kdykoliv odvolán.

3.11.1 Náležitosti souhlasu

- Prvotní a základní informací tedy musí být účel, pro který mají být údaje zpracovávány. Bezpochyby lze konkrétní osobní údaje zpracovávat i pro více účelů, a pak musí být poskytnuta informace o všech účelech zpracování.
- Další nezbytnou informací je rozsah osobních údajů určených ke zpracovávání. Zákonná formulace „k jakým osobním údajům je souhlas dáván“ se zdá být zcela kategorická, tedy že subjekt údajů musí vědět, k jakým, resp. ke kterým svým osobním údajům souhlas váže. Současně to však neznamená, že by takové údaje nutně musely být např. zcela konkrétně uvedeny v poskytnutém souhlasu na konkrétním nosiči informací. Bude bezpochyby stačit, aby byly uvedeny kategorie, resp. druhy osobních údajů, např. s odkazem na nějakou jinou listinu, která je natolik standardní u konkrétního správce, že poskytuje podklad pro rozsah zpracovávaných osobních údajů.
- Dále pak musí být bezpodmínečně ozřejmena a subjektu údajů při udělení souhlasu sdělena identita správce, a to natolik přesně, aby nebyl zaměnitelný s jinou osobou, lhostejno, zda fyzickou, nebo právnickou. Charakteru správce pak musí odpovídat rozsah jeho identifikace. U osob právnických tedy minimálně v rozsahu obchodní firmy, sídla a identifikačního čísla a také kontaktní, resp. doručovací adresy, u osob fyzických pak jménem, příjmením a adresou místa pobytu, případně korespondenční adresou a vhodné bude také uvádět další elektronické kontaktní údaje, tedy telefonní čísla a e-mailové adresy.
- Poslední součástí povinné informace je stanovení období, na jak dlouho bude souhlas primárně poskytnut. Vzhledem k tomu, že zákonodárce použil slovo „období“, dalo by se předpokládat, že toto „období“ bude vymezeno nějakým časovým intervalem, např. na x let, od – do apod. Lze se však setkat se situací, kdy správci mají snahu tento parametr jakoby obejít tím, že v návrhu souhlasu např. uvádějí, že souhlas je udělován na dobu neurčitou. Teoreticky lze připustit, že ani takto stanovené „období“ by nebylo nezákonným určením doby. Avšak jen za předpokladu, že subjekt údajů bude skutečně řádně informován.

3.12 Nakládání s osobními údaji účelově určenými pro nabízení obchodu a služeb (§ 5 odst. 5 – 9 ZoOU)

Osoba v postavení správce nebo zpracovatele může nabízet obchod nebo služby, pokud osobní údaje získá z přesně vymezených zdrojů:

- osobní údaje, jimiž již taková osoba reálně disponuje a byly získány z její činnosti, tedy např. že při sjednání obchodu nebo při poskytování služby získala kontaktní údaje na svého zákazníka.
- dalším možným zdrojem osobních údajů (ovšem ve vymezeném rozsahu a pro daný účel) jakýkoliv veřejný seznam. Jakýkoliv proto, že v tomto případě není oprávnění omezeno na seznam, jenž je veřejným seznamem označeným za takový zvláštním zákonem. Lze tak pro nabízení obchodu a služeb využít i seznamy, které jsou např. přístupné prostřednictvím internetu, neboť i takové seznamy jsou „veřejně přístupné“.

Využitelné jsou však jen základní kontaktní údaje, tedy jméno, příjmení a adresa. Lze připustit, že adresou může být i adresa elektronická, neboť v tomto případě zákonodárce pojem nijak neomezuje - využití elektronické adresy bude podřízeno zákonu č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění pozdějších předpisů.

Správce nebo zpracovatel však nesmí uvedené údaje dále zpracovávat, pokud s tím subjekt údajů vyslovil nesouhlas. **Nesouhlas se zpracováním je nutné vyjádřit písemně.** Bez souhlasu subjektu údajů nelze k uvedeným údajům přiřazovat další osobní údaje. Vyslovení nesouhlasu je aktivní, písemný úkon subjektu údajů vůči osobě správce (zpracovatele). Lze doporučit, aby toto písemné vyslovení nesouhlasu bylo subjektem údajů doručeno správci nějakým prokazatelným způsobem. Neboť jen tak má subjekt údajů dostatek důkazů pro případ, že by správce jeho vůli nerespektoval.

Správce, může tyto údaje předat jinému správci pouze za splnění těchto podmínek:

- údaje subjektu údajů byly získány v souvislosti s činností správce nebo se jedná o zveřejněné osobní údaje,
- údaje budou využívány pouze za účelem nabízení obchodu a služeb,
- subjekt údajů byl o tomto postupu správce předem informován a nevyslovil s tímto postupem nesouhlas.

Jiný správce, kterému byly údaje předány, nesmí tyto údaje předávat jiné osobě.

I když však subjekt údajů vysloví svůj nesouhlas se zpracováním svých osobních údajů pro nabízení obchodu a služeb, neznamena to, že správce jeho osobní údaje zlikviduje. Ten je naopak povinen osobní údaje v rozsahu jméno, příjmení a adresa i tak uchovat, avšak v odděleném seznamu, a to pro svou vlastní potřebu. Smyslem je následně vyloučení možnosti, že by subjekt byl znovu kontaktován za účelem nabízení obchodu nebo služeb. Prakticky tak správce, který používá své seznamy, musí každou nabídku služeb, k jejíž distribuci hodlá seznam použít, porovnat se seznamem, v němž jsou uvedeni ti, kteří si nepřejí být nabídkami dále kontaktováni a tuto svoji vůli písemně správci sdělili, a takovým osobám pak nesmí být další nabídky zaslány.

3.13 Ochrana soukromého a rodinného života (§ 10 ZoOU)

Při zpracování osobních údajů správce a zpracovatel dbá, aby subjekt údajů neutrpěl újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti, a také dbá na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů.

Tímto způsobem je vyváženo právo správce a zpracovatele za stanovených podmínek zpracovávat osobní údaje, a pokud by na těchto právech subjektu údajů mohla nastat újma, nesměl by správce ani zpracovatel takové zpracování osobních údajů provádět.

Tato povinnost však není stanovena pouze v § 10 ZoOU, ale táhne se celým zákonem jako červená nit.

Toto ustanovení nemá samostatný delikt. Správci nebo zpracovateli tedy nelze uložit pokutu za „pouhé“ porušení § 10 ZoOU. Je tomu tak proto, že porušení povinnosti dbát, aby subjekt údajů neutrpěl újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti, a také dbá na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů, je obvykle způsobeno i nesplněním jiné povinnosti uložené ZoOU, za něž pokutu uložit lze. Současné konstatování současného porušení § 10 ZoOU je pak okolností, která může mít i výrazný vliv na výši ukládané sankce.

Z úvodní věty je zřejmé, že povinnost zde stanovená je zjevně ještě širší, než výše uvedená. Povinnost dbát při zpracování ochrany soukromí je sice zdůrazněna, avšak § 10 se netýká jen jeho, neboť užitá spojka „zejména“ znamená, že se může jednat i o jakékoliv jiné právo, které má ke zpracování osobních údajů vztah, ať už je stanoveno přímo ZoOU nebo jiným právním předpisem.

3.14 Informační povinnost (§ 11 ZoOU)

Je podstatnou podmínkou efektivní ochrany osobních údajů, zejména proto, že na základě uvedených informací se subjekt údajů může sám na ochraně svých osobních údajů aktivně podílet, tj. svobodně se rozhodnout, zda za daných podmínek své osobní údaje poskytne, nebo se domáhat nápravy, nejsou-li jeho osobní údaje zpracovávány v souladu s právní úpravou.

Nesplnění informační povinnosti zpochybňuje platnost souhlasu se zpracováním osobních údajů, neboť právní úkon může být považován za souhlas se zpracováním osobních údajů podle ZoOU jen tehdy, pokud jsou subjektu údajů dány veškeré relevantní informace.

Správci osobních údajů plní svou informační povinnost obvykle prostřednictvím textu souhlasu se zpracováním osobních údajů uvedeném ve smlouvě či na příslušném formuláři anebo ustanovením v rámci všeobecných obchodních podmínek. Uvedené informace je nutno subjektu údajů sdělit ve srozumitelné a přehledné formě. Při postupu, kdy jsou požadované informace subjektu údajů poskytnuty formou mnoha komplikovaně provázaných ustanovení v rámci rozsáhlého dokumentu, případně několika dokumentů, anebo pokud není jejich znění jednoznačně srozumitelné, lze o splnění povinnosti přinejmenším pochybovat.

ZoOU nestanoví žádný způsob, jak má poskytnutí informací vypadat, nicméně ze ZoOU vyplývá, že „správce je při shromažďování osobních údajů povinen subjekt údajů informovat“, tedy **ZoOU zcela jednoznačně požaduje, aby informace byla subjektu údajů poskytnuta při shromažďování údajů.** V informaci poskytované subjektu údajů **musí být uveden „rozsah“ zpracovávaných osobních údajů,** nejlépe taxativním výčtem zpracovávaných osobních údajů.

Informační povinnost je správce zproštěn v případě, že jsou informace subjektu údajů již známy. ZoOU prokazatelnost poskytnuté informace přímo nepožaduje. Lze doporučit, aby správce, pokud plní svou informační povinnost, postupoval obdobně jako u souhlasu, tedy aby si nechal poskytnutí informací subjektem údajů nějakým prokazatelným způsobem potvrdit.

Správce je povinen poučit subjekt údajů o tom, zda je poskytnutí osobních údajů správci dobrovolné nebo zda je subjekt údajů povinen osobní údaje poskytnout ke zpracování na základě zvláštního zákona. Jestliže je subjekt údajů podle zvláštního zákona povinen poskytnout správci, popřípadě zpracovateli osobní údaje pro zpracování, **musí být správcem také poučen o důsledcích, které budou vyvozeny, pokud subjekt údajů osobní údaje ke zpracování neposkytne**. Subjekt údajů musí být správcem také poučen o tom, zda je oprávněn odmítnout poskytnutí osobních údajů správci, popřípadě zpracovateli. Z textu zákonného ustanovení je zřejmé, že rovněž tato poučení musí správce poskytnout subjektu údajů pouze tehdy, když získává a shromažďuje osobní údaje přímo od subjektu údajů.

3.14.1 Výjimky z informační povinnosti

K tomu, aby se výjimka na správce osobních údajů (případně na zpracovatele) vztahovala, je nutné splnit základní předpoklad, který je často správci opomíjen. Tímto předpokladem je fakt, že osobní **údaje nebyly získány od subjektu údajů**. Tento požadavek je ostatně i logický. Všechny relevantní informace totiž již subjekt údajů získal, resp. získat měl, od správce, který jeho údaje poskytnul k případnému dalšímu, jinému zpracování novému správci.

Je - li splněn tento předpoklad, není povinen správce osobních údajů plnit informační povinnost, pokud:

- zpracovává osobní údaje výlučně pro účely výkonu státní statistické služby, vědecké nebo archivní účely a poskytnutí takových informací by vyžadovalo neúměrné úsilí nebo nepřiměřeně vysoké náklady; nebo pokud ukládání na nosiče informací nebo zpřístupnění je výslovně stanoveno zvláštním zákonem. V těchto případech je správce povinen přijmout potřebná opatření proti neoprávněnému zasahování do soukromého a osobního života subjektu údajů.

To, zda by poskytnutí takových informací vyžadovalo neúměrné úsilí, bude zřejmě nutné vždy posuzovat podle konkrétních okolností každého případu a patrně také podle poměrů správce. Je nutné upozornit, že toto ustanovení obsahuje i povinnost přijmout potřebná opatření proti neoprávněnému zasahování do soukromého a osobního života subjektu údajů.

- zpracování osobních údajů mu ukládá zvláštní zákon nebo je takových údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů. U odkazu na zvláštní zákony není v rozporu s obvyklou legislativní praxí připojen odkaz na poznámku pod čarou, která by obsahovala alespoň demonstrativní výčet takových zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení.
- zpracovává výlučně oprávněně zveřejněné osobní údaje. Zveřejněným osobním údajům, a to zejména oprávněně zveřejněným osobním údajům, lze sotva zabezpečit stejný stupeň ochrany jako u ostatních osobních údajů, které nejsou pro správce, zpracovatele a třetí osoby běžně dostupné. Je ovšem nutné uvést, že okruh zveřejněných osobních údajů a okruh osobních údajů, které jsou součástí evidencí veřejně přístupných, nejsou totožné.
- zpracovává osobní údaje získané se souhlasem subjektu údajů. Jevílo se jako nadbytečné zdvojovat informační povinnosti správců vůči subjektům údajů v případech, kdy dochází ke zpracování osobních údajů se souhlasem subjektu údajů, neboť některé informace poskytované správcem subjektu údajů podle ustanovení § 11 odst. 1 ZoOU jsou obdobné požadavkům na náležitosti souhlasu subjektu údajů.

I když správce získává byť jen jediný údaj od subjektu údajů z dané množiny, liberační ustanovení § 11 odst. 3 ZoOU aplikovat nelze a správce podléhá informační povinnosti.

3.15 Přístup subjektu údajů k informacím (§ 12 ZoOU)

Tímto ustanovením je umožněno subjektu údajů získat informace o prováděném zpracování osobních údajů o jeho osobě v průběhu celého zpracování.

Informace jsou zásadně poskytovány na základě žádosti subjektu údajů. V tomto případě je tak očekávána aktivita subjektu údajů, nikoliv správce. ZoOU nestanoví konkrétní lhůtu, v níž je nutné požadované informace předat. Pouze uvádí, že povinnost je třeba splnit bez zbytečného odkladu, přičemž chybí v jiných zákonech obvyklé určení nejzazší lhůty (... nejpozději však do ...). Správce je proto povinen informaci předat ihned, jakmile je to možné, což je nutné vždy posuzovat v každém případě zvlášť.

Obsahem informace je vždy sdělení o:

- účelu zpracování osobních údajů
- osobních údajích, případně kategoriích osobních údajů, které jsou předmětem zpracování, včetně veškerých dostupných informací o jejich zdroji

Je-li to možné, je vhodnější poskytovat informaci o údajích, nikoliv pouze o kategoriích osobních údajů. Často se totiž jedná o jedinou možnost, jak správce může zjistit, že jím zpracovávané údaje již nejsou aktuální. Teprve když subjektu údajů sdělí, např. jakou jeho adresu bydliště zpracovává, může jej subjekt údajů upozornit na to, že se přestěhoval. Je tedy v zájmu správce sdělovat konkrétní údaje, neboť plnění povinnosti podle § 12 ZoOU může napomoci i k plnění dalších povinností (např. povinnosti podle § 5 odst. 1 písm. c) ZoOU).

Dále je správce povinen subjektu údajů sdělit veškeré dostupné informace o zdroji údajů. Tato informace bývá někdy problematická, správci osobních údajů ji neradi sdělují zvláště v případech, kdy osobní údaje subjektu údajů nebyly získány zcela v souladu se zákonem.

- povaze automatizovaného zpracování v souvislosti s jeho využitím pro rozhodování, jestliže jsou na základě tohoto zpracování činěny úkony nebo rozhodnutí, jejichž obsahem je zásah do práva a oprávněných zájmů subjektu údajů

Správce má právo za poskytnutí informace požadovat přiměřenou úhradu nepřevyšující náklady nezbytné na poskytnutí informace. Výše této úplaty, kterou stanoví správce, nesmí překročit skutečné náklady nezbytné na vyhledání, sestavení či jiné zpracování informace a na úkony potřebné k poskytnutí informace (poštovné apod.)

Informační povinnost stanovenou v § 12 ZoOU může za správce plnit i zpracovatel. Takový postup by však vyžadoval speciální přenesení práv a povinností smluvním ujednáním mezi správcem a zpracovatelem osobních údajů, což je samozřejmě možné jako součást smlouvy o zpracování podle § 6 ZoOU.

3.16 Povinnosti osob při zabezpečení osobních údajů (§ 13 ZoOU)

Jedná se o další ze základních povinností, jejímž obsahem je povinnost zajistit tzv. „bezpečnost zpracovávaných osobních údajů“, a to jak před jednáním úmyslným, tak i nedbalostním, stejně tak jako proti působení přírodních a jiných událostí (povodně, požáry, zemětřesení apod.), které by mohlo způsobit zneužití osobních údajů. Protože povinnost je stanovena absolutně, je možno přijmout závěr, že ochrana osobních údajů je podmínkou pro jejich zpracování. Uvedená povinnost platí nejen po dobu zpracování osobních údajů, ale i po jejím ukončení.

Přijetím dostatečných bezpečnostních opatření se minimalizuje hrozba zásahu do soukromí. Z toho vyplývá, že případné zásahy do soukromí tak, jak o nich mluví § 1 ZoOU, je třeba hodnotit i prostřednictvím provedených bezpečnostních opatření.

Konstrukci zabezpečení osobních údajů při jejich zpracování stanoví § 13 odst. 1 ZoOU v zásadě v obecné rovině. Rámec pro řádné plnění povinnosti přijmout bezpečnostní opatření je určován především prostředky a způsobem zpracování osobních údajů. Ty zpravidla určuje z vlastního rozhodnutí sám správce. Jeho rozhodnutí, které vychází z jeho vlastních lidských, finančních, prostorových atd. možností, tak vytváří základní prostor pro bezpečnostní opatření. Bezpečnostní opatření při zpracování osobních údajů musí zajistit, s ohledem na odbornou úroveň a náklady na jejich provedení, odpovídající úroveň bezpečnosti v souvislosti s riziky vyplývajícími ze zpracování údajů a z povahy údajů, které mají být chráněny. Bezpečnostní opatření mají být přiměřená charakteru zpracovávaných osobních údajů. Přijímaná bezpečnostní opatření musí být účinná vůči úmyslnému nebo nedbalostnímu jednání, rovněž i vůči působení dalších činitelů.

Protože ZoOU předpokládá při ochraně osobních údajů jistou komplexnost a prevenci, musí každý, kdo pracuje s osobními údaji, vyhodnotit rizika i v širších rámcích. Takovými rámci mohou být např. „objektová“ bezpečnost (což znamená vyhodnocení rizik z hlediska místa zpracování), nebo personální bezpečnost (tedy nutnost zvážit, zda osoby, jež s osobními údaji konkrétně pracují, jsou z hlediska správce důvěryhodné, resp. odpovědné). Nezbytná je samozřejmě také obecná technologická bezpečnost, pokud jsou osobní údaje zpracovávány pomocí výpočetní techniky. Citované ustanovení je nutno vykládat tak, že vyhodnotit rizika a přijmout jim odpovídající opatření je povinen jak správce, tak i zpracovatel osobních údajů, a to v návaznosti na konkrétní organizaci předmětného zpracování osobních údajů.

Za tímto účelem je správce osobních údajů povinen, a to v podstatě ještě před započítím zpracování osobních údajů, vyhodnotit všechna rizika zamýšleného zpracování a přijmout a následně i v praxi provést jim odpovídající opatření. Zákon o ochraně osobních údajů tak nutí správce posoudit všechna možná rizika zpracování osobních údajů a přijímat k jejich eliminaci všechna odpovídající opatření, přičemž konkrétní podobu ochrany osobních údajů ponechal zákonodárce na správci či zpracovateli. Stanovil pouze, před čím vším je třeba osobní údaje při zpracování ochraňovat, když výčet situací, na které musí zabezpečení osobních údajů reagovat, je třeba považovat za příkladný.

3.16.1 Dokumentování bezpečnostních opatření

ZoOU stanoví obecnou povinnost zpracování a dokumentování bezpečnostních opatření a provedených technicko - organizačních opatření k zajištění ochrany osobních údajů.

Vzhledem k dikci tohoto ustanovení „správce nebo zpracovatel“, stíhá tato povinnost buď správce, nebo zpracovatele, tedy nikoliv nutně oba najednou. Správce proto může zpracováním dokumentace pověřit pouze zpracovatele.

Opatření musí být v souladu se ZoOU, ale také s jinými právními předpisy. Vzhledem k tomu, že zákonodárce použil velmi obecnou formulaci, lze jistě přijmout myšlenku, že nezamýšlel přesně stanovit formu a obsah požadovaného dokumentu nebo dokumentů. Vhodnější by bylo, aby pravidla ochrany osobních údajů byla shromážděna do jednoho dokumentu. Je však možné, aby příslušný komplex pravidel byl obsahem několika rozdílných interních předpisů správce (zpracovatele), které ve svém komplexu právě taková pravidla tvoří.

Nejběžnější pravděpodobně bude použití vnitřní řídicí nebo organizační normy, popř. speciální bezpečnostní normy vztahující se obecně k ochraně informací nebo osobních údajů. **Dokumenty vždy dohromady musí činit uzavřený komplex** a samozřejmě musí platit, že jsou závazné, a také by mělo být prokazatelné, že s nimi příslušné osoby byly seznámeny.

Zaměstnance je možno poučit o jejich povinnostech při zpracování osobních údajů, tj. včetně jejich náležité ochrany, zejména prostřednictvím interního předpisu zaměstnavatele nebo pravidelných školení. **Bez ohledu na to, jakou formu instruktáže zaměstnanců správce osobních údajů zvolí, měl by být schopen přijetí a provedení těchto opatření prokázat**, a to po celou dobu zpracování osobních údajů, jak ostatně výslovně vyplývá i z ustanovení § 13 odst. 2 ZoOU. V opačném případě, kdy správce osobních údajů neprokáže, zda a jakým způsobem své zaměstnance řádně instruoval či proškolil, je nutno veškeré postupy běžně užívané zaměstnanci při zpracování osobních údajů považovat za postupy správcem údajů schválené, tedy jím považované za postupy souladné s § 13 odst. 1 ZoOU.

Za opatření ve smyslu § 13 odst. 1 ZoOU lze tedy považovat i pokyny určené zaměstnancům v interních předpisech, nicméně samotná existence těchto předpisů není dostačující v případě, kdy tyto pokyny nejsou v praxi dodržovány a jejich dodržování důsledně kontrolováno. **Za veškerá případná ohrožení, či dokonce neoprávněné nakládání s osobními údaji vyplývající z těchto postupů, pak nese odpovědnost správce osobních údajů.**

3.16.2 Obsah opatření v rámci plnění povinnosti správců (a zpracovatelů)

S ohledem na velmi obecnou formulaci povinnosti zajistit bezpečnost osobních údajů, byl Úřad od samého počátku své existence žádán o vymezení základních bezpečnostních podmínek nějakým zvláštním opatřením Úřadu nebo právním předpisem. **Úřad však nemůže vydat standardy specifikující minimálními požadavky**, které považuje za nutné k naplnění povinnosti podle § 13 odst. 1 ZoOU.

Podmínky zpracování osobních údajů (a z nich vyplývající potřebná bezpečnostní opatření ve smyslu uvedeného ustanovení) jsou u každého správce a zpracovatele osobních údajů natolik odlišné, že jakákoliv paušalizace by v tomto případě nebyla efektivní. Každý správce či zpracovatel je tedy povinen sám zhodnotit rizika, která v jeho případě při zpracování osobních údajů vznikají, a přijmout jim odpovídající technická a organizační opatření. **Úřad je kompetentní správcem nebo zpracovatelem osobních údajů poskytnout v této věci pouze odbornou konzultaci.**

Nicméně ve snaze pomoci správcům či zpracovatelům zhodnotit rizika bylo ustanovení § 13 ZoOU doplněno dvěma novými odstavci (odst. 3 a odst. 4). Tato ustanovení mají charakter doplňovací a návodový

ve vztahu k ustanovení odst. 1. Cílem bylo vyjádření konkrétních povinností správců a zpracovatelů k zajištění plnění dříve příliš obecně vyjádřené povinnosti, a to zejména s ohledem na rozsáhlé databáze osobních údajů. V odst. 3 a odst. 4 byl tak stanoven přesný obsah opatření v rámci plnění povinnosti správců (a zpracovatelů) pro zabezpečení osobních údajů. Posuzování rizik nepřináší nové povinnosti, ani další byrokratickou zátěž, neboť nemusí mít písemnou podobu. Nová ustanovení konkretizují opatření požadovaná podle odst. 1, kterých si každý správce a zpracovatel osobních údajů musí být vědom a které musí vyhodnotit před i v průběhu plnění jednotlivých povinností při zpracování osobních údajů.

3.16.2.1 Posouzení rizik správcem a zpracovatelem

V rámci opatření podle odstavce 1 správce nebo zpracovatel posuzuje rizika týkající se

- plnění pokynů pro zpracování osobních údajů osobami, které mají bezprostřední přístup k osobním údajům,
- zabránění neoprávněným osobám přistupovat k osobním údajům a k prostředkům pro jejich zpracování,
- zabránění neoprávněnému čtení, vytváření, kopírování, přenosu, úpravě či vymazání záznamů obsahujících osobní údaje a
- opatření, která umožní určit a ověřit, komu byly osobní údaje předány.

3.16.2.2 Oblast automatizovaného zpracování osobních údajů

V oblasti automatizovaného zpracování osobních údajů je správce nebo zpracovatel v rámci opatření podle odstavce 1 povinen také

- zajistit, aby systémy pro automatizovaná zpracování osobních údajů používaly pouze oprávněné osoby,
- zajistit, aby fyzické osoby oprávněné k používání systémů pro automatizovaná zpracování osobních údajů měly přístup pouze k osobním údajům odpovídajícím oprávnění těchto osob, a to na základě zvláštních uživatelských oprávnění zřízených výlučně pro tyto osoby,
- pořizovat elektronické záznamy, které umožní určit a ověřit, kdy, kým a z jakého důvodu byly osobní údaje zaznamenány nebo jinak zpracovány, a
- zabránit neoprávněnému přístupu k datovým nosičům.

Uvedené povinnosti pouze upřesňují obecnou povinnost správce přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům v případě, že se jedná o automatizovaný způsob zpracování. Je tedy nezbytné volit nikoliv jen obecná organizační opatření, ale také metody, které taková opatření promítnou do automatizovaných zpracování prostředky, které mu odpovídají.

Znamená to, že ne každý ze zaměstnanců správce bude mít přístup k automatizovaně zpracovávaným údajům, a ti, jimž správce takovou možnost vycházející z pracovní pozice a stanovených úkolů přízná, budou mít přístup omezen jen do oblastí zpracování, které pracovní pozici a stanoveným úkolům, tedy náplni práce, odpovídá, když toto omezení bude zajištěno specifickými prostředky výpočetní techniky, tedy přístupovými právy, a to individuálními s případným rozlišením specifických oprávnění jako jsou např. oprávnění pouze nahlížet, měnit konkrétní záznam apod.

Účelem a smyslem ustanovení je zajistit, aby správce mohl zjistit, jakým způsobem bylo s údaji při automatizovaném zpracování nakládáno, a to tak, že o přístupech budou existovat elektronické záznamy, tzv. loggy. Současně to však neznamená, že by nezbytně musely existovat záznamy o přístupech v rámci jednoho informačního např. databázového systému ke konkrétní datové větě, i když ani taková možnost není vyloučena a bude vždy záviset na konkrétním vyhodnocení rizik ve vztahu k závažnosti chráněných dat.

Chránit je třeba nejen samotná „aktivní“ automatizovaná zpracování probíhající na prostředcích výpočetní techniky, ale také individuální datové nosiče, na nichž jsou např. uchovávány zálohové soubory, a že tato ochrana musí být systémová a odpovídající vyhodnoceným rizikům.

3.17 Povinnost mlčenlivosti (§ 15)

Tímto ustanovením jsou bezpečnostní opatření prohlubována i do personální roviny.

Dopadá na zaměstnance správce nebo zpracovatele, nebo jiné fyzické osoby, které zpracovávají osobní údaje na základě smlouvy se správcem nebo zpracovatelem. Oproti § 14 ZoOU je tato povinnost rozšířena i na další osoby, které v rámci plnění ZoOU stanovených oprávnění a povinností přicházejí do styku s osobními údaji u správce nebo zpracovatele. Těmito osobami mohou být např. auditoři, znalci nebo zaměstnanci orgánů inspekce či kontroly.

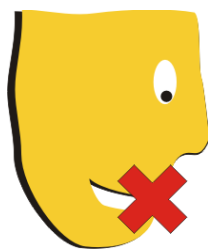
Ustanovení § 15 ZoOU stanoví všem vyjmenovaným osobám povinnost zachovávat mlčenlivost nejen o osobních údajích, ale také o bezpečnostních opatřeních, jejichž zveřejnění by ohrozilo zabezpečení osobních údajů.

Povinnost mlčenlivosti trvá i po skončení zaměstnání nebo příslušných prací. Tato povinnost není nijak časově ohraničena.

Bylo by vhodné, aby správce či zpracovatel, případně oba, informovali o povinnosti mlčenlivosti všechny osoby, jichž se týká. Není však nutné, aby tito podepisovali jakékoliv prohlášení o takové mlčenlivosti, neboť ta platí ze zákona.

Povinností mlčenlivosti podle ZoOU není dotčena povinnost zachovávat mlčenlivost podle zvláštních zákonů. To v praxi znamená, že povinnost mlčenlivosti zakotvená v ZoOU nenahrazuje povinnost mlčenlivosti, kterou stanoví jiné zákony, a že povinnost mlčenlivosti stanovená těmito jinými zákony platí vedle povinnosti mlčenlivosti podle ZoOU.

Povinnost zachovávat mlčenlivost se nevztahuje na informační povinnost podle zvláštních zákonů.

3.18 Oznamovací povinnost (§ 16 ZoOU)

Této povinnosti podléhá každé zpracování osobních údajů prováděné správcem, na něž není možné aplikovat některou z výjimek z této povinnosti upravených v § 18 ZoOU. Je nutno zdůraznit, že **povinností správce je zpracování (podléhající oznamovací povinnosti) oznámit Úřadu ještě před jeho samotným zahájením.** Smyslem oznamovací povinnosti je zajistit výkon dozoru ze strany Úřadu.

Oznámení je povinen podat pouze správce, který jako jediný má k dispozici souhrnné poznatky o připravovaném zpracování osobních údajů.

Plnění oznamovací povinnosti dopadá pouze na správce proto, že z definice pojmů „správce“ a „zpracovatel“ vyplývá, že pro zpracování osobních údajů je určující postavení správce. Jen on určuje účel a prostředky zpracování a případně může, a sice následně, pověřit zpracováním osobních údajů jiný subjekt, tj. zpracovatele.

Specifickým problémem je oznamovací povinnost v případě, kdy zpracování osobních údajů provádí právnícká osoba se sídlem mimo území České republiky (i mimo EU) jako správce na území České republiky prostřednictvím zpracovatelů a nejedná se pouze o přenos osobních údajů přes území EU, a tedy zda má tento správce oznamovací povinnost podle § 16 ZoOU a zda má tuto povinnost, i pokud je již registrován v zemi, kde má sídlo. Na tuto otázku je třeba odpovědět kladně.

Oznamovací povinnost se týká správce osobních údajů nejen v případě, že hodlá začít zpracovávat osobní údaje, ale také v případě, že chce změnit zpracování již registrované.

Pokud se na zpracování osobních údajů vztahuje oznamovací povinnost, je správce, který hodlá ukončit svoji činnost, povinen Úřadu neprodleně oznámit, jak naložil s osobními údaji.

3.18.1 Obsah oznámení

Oznámení musí obsahovat tyto informace:

- a. identifikační údaje správce, u fyzické osoby, která není podnikatelem, jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a adresu místa trvalého pobytu, u jiných subjektů obchodní firmu nebo název, sídlo a identifikační číslo osoby, pokud bylo přiděleno, a jméno, popřípadě jména, a příjmení osob, které jsou jejich statutárními zástupci,
- b. účel nebo účely zpracování,
- c. kategorie subjektů údajů a osobních údajů, které se těchto subjektů týkají,
- d. zdroje osobních údajů,
- e. popis způsobu zpracování osobních údajů,
- f. místo nebo místa zpracování osobních údajů,
- g. příjemce nebo kategorie příjemců,
- h. předpokládaná předání osobních údajů do jiných států,
- i. popis opatření k zajištění ochrany osobních údajů podle § 13.

Oznámení o zpracování osobních údajů, případně oznámení o změně zpracování osobních údajů, musí obsahovat všechny požadované informace, jinak nemůže Úřad oznámení o úmyslu správce zpracovávat osobní údaje zaregistrovat.

Registrační formulář je určen pro oznámení pouze jednoho zpracování, pokud tedy správce hodlá oznámit více zpracování, je nutné použít odpovídající počet formulářů.

Každé zpracování je charakterizováno především svým účelem (tj. cílem, jehož má být prostřednictvím zpracování osobních údajů dosaženo), a proto je nezbytné věnovat náležitou pozornost bodu 3 registračního formuláře, který vymezuje účel nebo účely daného zpracování.

Je-li provedena registrace, vydá Úřad na žádost správce osvědčení, které obsahuje datum vyhotovení, číslo jednací, jméno, příjmení a podpis osoby, která osvědčení vydala, otisk úředního razítka, identifikační údaje správce a účel zpracování. Osvědčení není důkazem o tom, že zpracování bylo ze strany Úřadu prověřeno, a je tedy v naprostém souladu se zákonem.

Vydané osvědčení pouze prokazuje skutečnost, že správce splnil svou zákonnou povinnost oznámit Úřadu zamýšlené zpracování, a zároveň že zpracování je evidováno v registru vedeném Úřadem. Zaregistrování oznámeného zpracování se provádí pouze na základě dostupných a v danou chvíli známých skutečností, navíc sdělovaných samotným žadatelem. Registrační proces nemůže nahradit kontrolní řízení prováděné na místě, které jediné může prokázat, zda je takové zpracování skutečně v souladu se zákonem.

Úkony spojené se zápisem informací z podaného oznámení do registru, případně vydání osvědčení o provedení registrace nejsou zpoplatněny.

3.18.2 Výjimky z oznamovací povinnosti (§ 18 ZoOU)

Okruh osobních údajů, které nepodléhají oznamovací povinnosti, je určen praktickými potřebami a požadavky na zajištění dozoru nad nimi.

Oznamovací povinnost podle § 16 se nevztahuje na zpracování osobních údajů:

- které jsou součástí datových souborů veřejně přístupných na základě zvláštního zákona, Evidencí veřejně přístupnou je např. obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, v té jeho části, která je v živnostenském zákoně stanovena jako veřejně přístupná, a jsou to i některé další registry a evidence. Evidencemi veřejně přístupnými jsou především takové evidence, ohledně kterých zvláštní zákon stanoví, že jsou evidencemi veřejně přístupnými nebo veřejnými seznamy. Pokud zvláštní zákon stanoví, že část evidence je veřejně přístupná a další část evidence je neveřejná, pak ta část evidence, která je označena jako evidence veřejně přístupná, je evidencí, kterou má na mysli ZoOU, a ta část evidence, která je v příslušném zákoně označena jako evidence neveřejná, je evidencí, na níž se toto ustanovení nevztahuje.
- které správci ukládá zvláštní zákon nebo je takových osobních údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštního zákona Zvláštní předpis nemusí přímo formálně stanovovat nebo určovat, že osobní údaje budou zpracovávány. K uplatnění výjimky bude bezpochyby postačovat skutečnost, že bez zpracování osobních údajů by správce nemohl dodržet svou právní povinnost stanovenou právním předpisem.
- jde-li o zpracování, které sleduje politické, filosofické, náboženské nebo odborové cíle, prováděné v rámci oprávněné činnosti sdružení, a které se týká pouze členů sdružení, nebo osob, se kterými je sdružení v opakujícím se kontaktu souvisejícím s oprávněnou činností sdružení, a osobní údaje nejsou zpřístupňovány bez souhlasu subjektu údajů.

Výše uvedení správci osobních údajů, tedy politické strany, politická hnutí, odborové organizace, církve nebo náboženské společnosti, nemusí plnit oznamovací povinnost. Liberace je však omezena účelem a rozsahem zpracování, tj. osvobození z oznamovací povinnosti se týká jen zpracování osobní údajů členů

takových správců, a navíc jen takového zpracování, které slouží pouze pro vnitřní potřebu správců, tzn. osobní údaje nesmí být zpřístupňovány bez souhlasu subjektu údajů – členů. Zjevně tedy půjde o zpracování sloužící např. k evidenci členů nebo evidenci členských příspěvků. Nepochybně se pak nebude jednat o zpracování spočívající např. ve zveřejňování nebo zpřístupňování osobních údajů jiným subjektům, než je sám správce. Další omezení se týká charakteristiky správců, resp. cílů, které takoví správci sledují. Liberace se týká jen takových správců, kteří sledují politické, filozofické, náboženské nebo odborové cíle. Pro aplikaci je podstatné, že všechny důvody, které k liberaci opravňují, musí být splněny zároveň.

3.19 Ochrana práv subjektu údajů (§ 21)

Dává subjektu údajů právo reagovat na nesrozumitelné nebo nepravdivé, či jen nepřesné sdělení od správce a požádat o vysvětlení, případně o nápravu zjištěného nesprávného stavu. Stačí i pouhá domněnka.

K požadovanému odstranění vadného stavu může dojít zejména prostřednictvím blokování, provedení opravy, doplněním nebo likvidací osobních údajů. Častým řešením bude v případech zjištění neoprávněného zpracování osobních údajů likvidace těchto osobních údajů. Likvidaci neoprávněně zpracovávaných osobních údajů bude také ukládat Úřad správcům, zpracovatelům a osobám, které osobní údaje shromáždily neoprávněně, v rámci opatření k nápravě.

Správce nebo na základě jeho pokynu zpracovatel je povinen provést likvidaci osobních údajů, jakmile pomine účel, pro který byly osobní údaje zpracovány, nebo na základě žádosti subjektu údajů podle § 21. Zvláštní zákon stanoví výjimky týkající se uchovávání osobních údajů pro účely archivnictví a uplatňování práv v občanském soudním řízení, trestním řízení a správním řízení.

Blokování osobních údajů se zpravidla použije v případech, kdy budou odůvodněně přetrvávat pochybnosti o oprávněnosti, neoprávněnosti či nepřesnosti při zpracování osobních údajů.

Právu subjektu údajů požadovat nápravu odpovídá povinnost správce nebo zpracovatele na takovou žádost subjektu údajů reagovat. Subjekt údajů se se svou žádostí může obrátit jak na správce, tak na zpracovatele. Povinnost reagovat se tak týká obou a jeden z nich musí závadový stav napravit. ZoOU neuvádí konkrétní lhůtu, v níž je nutné závadný stav odstranit, pouze uvádí, že je třeba učinit tak neprodleně. **Správce nebo zpracovatel jsou proto povinni stav napravit ihned, jakmile je to možné**, což je nutné vždy posuzovat v každém konkrétním případě zvlášť.

Nevyhoví-li správce nebo zpracovatel žádosti subjektu údajů, má subjekt údajů právo obrátit se přímo na Úřad. To nevylučuje, aby se subjekt údajů obrátil se svým podnětem na Úřad přímo.

Pokud vznikla v důsledku vadného zpracování osobních údajů subjektu údajů jiná než majetková újma, může subjekt údajů uplatňovat její nárok. Je třeba při tomto uplatňování postupovat podle § 13 ObčZ.

Došlo-li při zpracování osobních údajů k porušení povinností uložených zákonem u správce nebo u zpracovatele, odpovídají za ně společně a nerozdílně. Odpovědnost je postavena na objektivním principu

a bude tedy na správci, resp. zpracovateli, aby prokázal, že tu jsou okolnosti, pro které nemohlo být porušení povinnosti zabráněno.

Správce je povinen bez zbytečného odkladu informovat příjemce o žádosti subjektu údajů o blokování, opravě, doplnění nebo likvidaci osobních údajů. To neplatí, pokud je informování příjemce nemožné nebo by vyžadovalo neúměrné úsilí.

3.20 Předání osobních údajů do jiných států (§ 27 ZoOU)

Volný pohyb osobních údajů nemůže být omezován, pokud jsou údaje předány do členského státu EU. To znamená, že osobní údaje lze zcela volně v rámci EU předávat bez dalšího omezení a není tedy třeba Úřad pro ochranu osobních údajů žádat o povolení.

Obdobný režim platí i pro některé jiné země, které nejsou členskými státy EU. Platí pro ně pouze však za splnění zvláštní podmínky - do třetích zemí mohou být osobní údaje předány, pokud

- zákaz omezování volného pohybu osobních údajů vyplývá z mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas a kterou je Česká republika vázána, nebo
- jsou osobní údaje předány na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie.

Další skupinu tzv. třetích zemí, do nichž je možno předávat osobní údaje bez povolení Úřadu pro ochranu osobních údajů, tvoří ty země, o nichž, jakožto o zemích bezpečných z hlediska ochrany zpracování osobních údajů, rozhodl příslušný orgán (Komise EU). Specificky je nutno přistupovat k předávání osobních údajů do USA a Kanady. V případě těchto států závisí na konkrétním posouzení uvažovaného předání, zda jsou v daném případě splněny podmínky stanovené rozhodnutím orgánu EU.

3.20.1 Důvody, pro které je možno žádat Úřad o povolení

V případech odlišných od výše uvedených je správce osobních údajů povinen požádat Úřad pro ochranu osobních údajů o vydání povolení k jejich předání. Důvody, pro které je možno žádat Úřad o povolení k předání osobních údajů pak stanoví § 27 odst. 3 ZoOU s tím, že takové důvody budou prokazatelné. To znamená, že v žádosti o předání by měl správce, který hodlá osobní údaje předat či předávat do třetích zemí, prokazatelně doložit, že v daném případě se jedná o některý z důvodů uvedených v citovaném ustanovení.

Předání osobních údajů může být uskutečněno, jestliže správce prokáže, že:

- předání údajů se děje se souhlasem nebo na základě pokynu subjektu údajů,
- jsou v třetí zemi, kde mají být osobní údaje zpracovány, vytvořeny dostatečné zvláštní záruky ochrany osobních údajů, například prostřednictvím jiných právních nebo profesních předpisů a bezpečnostních opatření. Takové záruky mohou být upřesněny zejména smlouvou uzavřenou mezi správcem a příjemcem, pokud tato smlouva zajišťuje uplatnění těchto požadavků nebo pokud smlouva obsahuje smluvní doložky pro předání osobních údajů do třetích zemí zveřejněné ve Věstníku Úřadu,
- jde o osobní údaje, které jsou na základě zvláštního zákona součástí datových souborů veřejně přístupných nebo přístupných tomu, kdo prokáže právní zájem; v takovém případě lze osobní údaje zpřístupnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním zákonem,
- je předání nutné pro uplatnění důležitého veřejného zájmu vyplývajícího ze zvláštního zákona nebo z mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána,
- je předání nezbytné pro jednání o uzavření nebo změně smlouvy, uskutečněné z podnětu subjektu údajů, nebo pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů,
- je předání nezbytné pro plnění smlouvy uzavřené v zájmu subjektu údajů mezi správcem a třetí stranou, nebo pro uplatnění jiných právních nároků, nebo

- je předání nezbytné pro ochranu práv nebo životně důležitých zájmů subjektu údajů, zejména pro záchranu života nebo pro poskytnutí zdravotní péče.

Záruky uvedené v druhém bodu mohou být upřesněny zejména smlouvou uzavřenou mezi správcem a příjemcem, pokud tato smlouva zajišťuje uplatnění těchto požadavků nebo pokud smlouva obsahuje smluvní doložky pro předání osobních údajů do třetích zemí zveřejněné ve Věstníku Úřadu. Standardní smluvní doložky jsou nástrojem, který je považován za dostatečné ochranné opatření s ohledem na ochranu soukromí a základních práv a svobod jednotlivců, jakož i s ohledem na výkon odpovídajících práv v souladu s čl. 26 odst. 2 Směrnice 95/46/ES. Tyto smluvní doložky jsou vydávány ve formě rozhodnutí Komise (ES) a v současné době jsou vydána taková rozhodnutí tři (<http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=50&submenu=52>). Jejich význam spočívá v tom, že při jejich použití má správce osobních údajů, jistotu, že ochrana předaných nebo předávaných údajů bude odpovídat evropskému standardu.

Současně však platí, že doložky, musí být použity tak, jak byly Komisí schváleny a nelze na jejich textu nic měnit. Jednotlivá ustanovení doložek nelze ani kombinovat mezi sebou. Lze však zvolit typ doložky, který bude správci při předávání lépe vyhovovat, resp. bude odpovídat charakteru předání a jeho účelu.

3.20.2 Žádost o povolení k předání

Nejedná-li se o výše uvedené případy, je nutné v souladu s ustanovením § 27 odst. 4 ZoOU před předáním osobních údajů do třetích zemí požádat Úřad pro ochranu osobních údajů o povolení k předání (nestanoví-li zvláštní zákon jinak).

Při posuzování žádosti Úřad přezkoumává všechny okolnosti související s předáním osobních údajů, zejména zdroj, konečné určení a kategorie předávaných osobních údajů, účel a dobu zpracování, s přihlédnutím k dostupným informacím o právních nebo jiných předpisech upravujících zpracování osobních údajů ve třetí zemi.

V povolení k předání, které je rozhodnutím ve smyslu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SpŘ“), Úřad stanoví dobu, po kterou může správce předání provádět. Pokud dojde ke změně podmínek, za kterých bylo povolení vydáno, zejména na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie, Úřad toto povolení změní nebo zruší.

Pokud jsou údaje uvedené v žádosti nedostatečné pro posouzení procesu předání osobních údajů a pro vydání rozhodnutí, je Úřad oprávněn v souladu se SpŘ řízení přerušit a vyžádat si potřebnou informaci včetně jejího doložení. Pro předání osobních údajů do států, které ratifikovaly Úmluvu č. 108, není nutné žádat Úřad o povolení ve smyslu § 27 odst. 4 ZoOU a ani Úřad není oprávněn zahajovat řízení o povolení k předání, neboť by se v tomto případě jednalo o úkon, který by byl v rozporu s cíli zmiňované mezinárodní smlouvy i se ZoOU.

4 Zpracování osobních údajů prostřednictvím osob odlišných od správce (§ 6 ZoOU)

Ne vždy musí osobní údaje zpracovávat sám správce. Jak už bylo uvedeno, má možnost, aby si na samotné zpracování opatřil osobu, která zpracování bude realizovat. (k tomu srovnej bod 2.10 – pojem správce).

Základní právní rámec a také povinnost stanoví § 6 ZoOU takto:*Pokud zmocnění nevyplývá z právního předpisu, musí správce se zpracovatelem uzavřít smlouvu o zpracování osobních údajů. Smlouva musí mít písemnou formu. Musí v ní být zejména výslovně uvedeno, v jakém rozsahu, za jakým účelem a na jakou dobu se uzavírá a musí obsahovat záruky zpracovatele o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů.*

V případě, kdy správce ponechává zpracování na zpracovateli, je povinen uzavřít s ním smlouvu o zpracování osobních údajů podle § 6 ZoOU, ve které vymezí úkoly zpracovatele a vyžádá si záruky ohledně zabezpečení dat, čímž je zajištěna náležitá úroveň ochrany osobních údajů, a tedy i ochrany soukromí. Ze znění tohoto ustanovení zcela jednoznačně vyplývá, že tuto smlouvu může uzavřít pouze správce se zpracovatelem, nikoli zpracovatel s dalším subjektem. Správce i zpracovatel však samozřejmě mohou využívat práce či služeb jiných osob. K tomu viz dále bod 4. 2

V zájmu právní jistoty nejen správce a zpracovatele, ale i subjektů údajů a dalších osob je, aby zmocnění ke zpracování plynulo buď přímo ze zákona nebo pověření smlouvou mělo písemnou podobu. To však neznamená, že smlouva musí být uzavřena zcela samostatně, jako samostatný dokument. Takovou povinnost ZoOU nestanoví.

4.1 Náležitosti smlouvy o zpracování osobních údajů

Lze tedy připustit, aby obsahové náležitosti smlouvy o zpracování byly součástí i jiné písemně uzavřené smlouvy, např. mandátní, jež se týká nějaké jiné činnosti. Může se jednat např. o smlouvu o vedení některých částí personální agendy, účetnictví apod.

ZoOU vyžaduje, aby v takové smlouvě kromě jiných podstatných částí smlouvy bylo také výslovně uvedeno:

- v jakém rozsahu, tedy o jaké osobní údaje se jedná,
- za jakým účelem a na jakou dobu se uzavírá a
- musí obsahovat záruky zpracovatele o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů.

Nebude tedy postačovat, aby ve smlouvě bylo pouze uvedeno, že zpracovatel poskytuje záruky, ale musí v ní být opatření přijatá zpracovatelem popsána. V opačném případě by takové garance nebyly kontrolovatelné a jak správce a i zpracovatel by se mohli dostat do důkazní nouze při stanovení odpovědnosti za případné porušení zákona. **Pokud by smlouva neobsahovala uvedené náležitosti**, nezpůsobilo to sice její neplatnost, avšak **nejednalo by se již pojmově o smlouvu o zpracování**. To by současně znamenalo, že by zpracování, pokud by k němu docházelo, probíhalo bez relevantního právního titulu a tedy v rozporu se ZoOU. Zákon také připouští, aby správce měl i několik zpracovatelů, třeba pro různé části složitějšího zpracování. Musí mít samozřejmě se všemi uzavřeny smlouvy o zpracování, avšak vztahy musí být nastaveny toliko v horizontální úrovni zpracovatelů, což znamená, jak již výše uvedeno, že smlouvy o zpracování mezi sebou

nemohou dále uzavírat zpracovatelé samostatně. Na závěr je nutné dodat, že smlouvou uzavřenou mezi správcem a zpracovatelem osobních údajů podle § 6 ZoOU nelze dohodnout např. slučování databází jednotlivých správců. Každý správce totiž může pověřit zpracovatele zpracováním osobních údajů maximálně v takovém rozsahu, v němž je má sám. A pokud by i zpracovatel pro správce realizoval několikatero zpracování různých evidencí nebo datových souborů, musí je stále zpracovávat v souladu s původním účelem a odděleně.

4.1.1.1 Další povinnosti zpracovatele (§ 7 a § 8 ZoOU)

ZoOU také stanoví některé speciální povinnosti a odpovědnosti pro zpracovatele, tedy nejen tu, aby mezi správcem a zpracovatelem byla uzavřena smlouva (pokud není tento vztah založen přímo zvláštním zákonem). Jedná se o ustanovení § 7 a § 8 ZoOU.

Znění § 7: Povinnosti stanovené v § 5 platí obdobně také pro zpracovatele.

Znění § 8: Jestliže zpracovatel zjistí, že správce porušuje povinnosti stanovené tímto zákonem, je povinen jej na to neprodleně upozornit a ukončit zpracování osobních údajů. Pokud tak neučiní, odpovídá za škodu, která subjektu údajů vznikla, společně a nerozdílně se správcem údajů. Tím není dotčena jeho odpovědnost podle tohoto zákona.

Tato povinnost je ZoOU stanovena proto, že správce osobních údajů může provádět jen některé kroky zpracování, případně nenakládat s osobními údaji vůbec. Povinnosti, které se primárně vztahují na správce, tak potom musí plnit zpracovatel. Zpracovatel však z povahy věci nemůže plnit povinnosti všechny (nemůže stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány a stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů).

Nicméně zpracovatel musí účel znát, neboť má povinnost shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu. Tyto věci může zpracovatel ovlivnit jen v rámci kooperace se správcem.

Zpracovatel je také omezen v plnění povinností podle § 5 ZoOU tím, že je vázán parametry zpracování, které jsou dány buď zvláštními právními předpisy nebo pokynem správce, uvedeným ve smlouvě uzavřené podle § 6 ZoOU.

Vzhledem k tomu, že zpracovatel má přístup k osobním údajům i citlivým údajům, je povinen zajistit, aby se jejich zpracování dělo podle zákona. Je tedy i věcí zpracovatele dbát dodržování zákona i v rámci oprávnění (ze smlouvy, ze zvláštního právního předpisu) při zpracování osobních údajů pro správce. V ustanovení § 8 ZoOU je tak poskytována zvýšená ochrana subjektu údajů tím, že i zpracovatel kontroluje nastavené parametry zpracování a posuzuje, zda pokyny vydané správcem jsou v souladu se ZoOU.

Zjistí-li, že správce porušuje svoje povinnosti, musí ho na to upozornit a přestat nakládat s údaji. Učiní-li tak, nevzniká mu odpovědnost, v opačném případě je odpovědný za škodu, která vznikla subjektu údajů v rozsahu, v němž v důsledku tohoto opomenutí ke škodě došlo. Z důvodu zajištění ochrany práv subjektu údajů, zakotvuje se zvláštní režim solidární odpovědnosti.

Poslední věta § 8 ZoOU pak zpětně odkazuje na ustanovení § 7 ZoOU a tím na plnění povinností stanovených § 5. Pokud zpracovatel o své vůli poruší některou ze základních povinností § 5, odpovídá za porušení zákona s důsledkem sankce. Věta poslední, tedy, že ani tak není dotčena jeho odpovědnost podle ZoOU, je zcela zřejmý odkaz na ta ustanovení, která musí plnit každý subjekt, tedy i zpracovatel. Lze

odkázat zejména na plnění povinností podle § 13 ZoOU, tedy obecně řečeno, přijmout taková opatření, aby nebyla porušena bezpečnost zpracování osobních údajů. Takové odpovědnosti se totiž zpracovatel nemůže vyhnout ani s odkazem na případná jiná ujednání ve smlouvě o zpracování podle § 6 ZoOU a za bezpečnost odpovídá zcela samostatně.

4.2 Zpracování osobních údajů konkrétními osobami (§ 14 ZoOU)

Správce i zpracovatel však samozřejmě mohou **využívat práce či služeb jiných osob (fyzických i právnických), a to v režimu § 14 ZoOU**. Toto ustanovení se pak vztahuje na zaměstnance správce či zpracovatele a dále na jiné osoby (fyzické i právnické), které zpracovávají údaje na základě smlouvy se správcem nebo zpracovatelem. Smlouvou, uvedenou v § 14 je myšlena pracovní či jiná obdobná smlouva, nikoli smlouva o zpracování osobních údajů podle § 6 ZoOU.

ZoOU stanovuje povinnosti i dalším **osobám, rozdílným od správců nebo zpracovatelů**. Jedná se o jejich zaměstnance nebo o jiné osoby, které pro ně vykonávají zpracování osobních údajů. Ustanovení tedy vzhledem k použitému termínu „osoby“ stíhá jak osoby fyzické, tak právnické. U osob fyzických se bude především jednat o zaměstnance v pracovním poměru ke správci nebo zpracovateli podle § 33 zákoníku práce (ZP) nebo o zaměstnance vykonávající pro správce nebo zpracovatele činnosti spočívající ve zpracování osobních údajů na základě dohody o provedení práce podle § 75 ZP nebo dohody o pracovní činnosti podle § 76 ZP.

U osob právnických, resp. fyzických osob-podnikatelů se bude jednat o smluvní vztah, především na základě některého ze smluvních typů podle obchodního zákoníku.

Vzhledem ke stanovené povinnosti je zřejmé, že správce nebo zpracovatel musí podmínky zpracování dotčeným osobám určit.

Pokud se týká zaměstnanců, je zřejmé že zaměstnanec musí takové pokyny obdržet. Asi **nejběžnější formou takových pokynů bude jejich zařazení do pracovní náplně zaměstnance** nebo jejich obecné vyjádření v některém z interních aktů řízení správce nebo zpracovatele. Interním **aktům řízení by měly zůstat vyhrazeny otázky spíše obecné**, platné pro všechny typy zpracování **a jejich individualizace by měla být právě otázkou pracovní náplně či pokynů k práci s konkrétním zpracovávaným souborem osobních údajů na základě např. počítačového programu**. **V těchto pokynech by měly být přesně vymezeny mantinely zpracování, rozsah oprávnění jednotlivých zaměstnanců, přístupová práva apod.** Obdobný obsah pak musí mít i smlouvy, na jejichž základě pro správce nebo zpracovatele osobní údaje zpracovává osoba právnická.

4.3 Důležité souvislosti

Dá se říci, že **stanovení podmínek zpracování osobních údajů zaměstnancům a jiným osobám je další z podmínek, kterou je zajišťována bezpečnost zpracování** a doplňuje paletu povinností, stanovených správcům a zpracovatelům ustanovením § 13. Nejen že tak plyne ze systematického zařazení v rámci ZoOU,

ale je i logickým naplněním obecné povinnosti, kdy správce a zpracovatel jsou povinni přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů.

Protože se v případě povinností stanovených správcům a zpracovatelům stanovit dotčeným osobám podmínky a způsob zpracování jedná o komplementární povinnost k povinnosti chránit osobní údaje a zabránit jejich neoprávněnému zpracování, **musí správce a zpracovatel také kontrolovat jím stanovené povinnosti, resp. vydané pokyny.** Mělo by být pravidlem, že taková kontrola bude rutinní a pravidelná, neboť jen tak lze zajistit, že pokyny dané správcem nebo zpracovatelem budou skutečně dodržovány.

Pro správce nebo zpracovatele je tato důsledná kontrola významná ještě z jednoho hlediska. Tímto **hlediskem je deliktní odpovědnost.** Stanovení podmínek a rozsahu zpracování osobních údajů zaměstnancům správce nebo zpracovatele a jiným osobám, které pro správce nebo zpracovatele na základě smlouvy zpracovávají osobní údaje je širší, nebo spíše komplementární povinností při ochraně osobních údajů, stanovených zejména § 13 odst. 1. **Nebudou - li pravidla stanovena vůbec, nebo sice stanovena budou, ale nebudou dodržována, protože správce nebo zpracovatel jejich dodržování nekontroloval, vystavuje správce nebo zpracovatel možnosti postihu za jiný správní delikt, minimálně podle § 45 odst. 1 písm. h) ZoOU.**

Je totiž faktem že ZoOU, resp. jeho sankční ustanovení nestíhají nedodržování stanovených pokynů a pravidel zpracování zaměstnanci a dalšími osobami. Pokud tedy zaměstnanec správce nebo zpracovatele a další osoby nedodržují stanovené pokyny a postupy, nehrozí jim sankce podle ZoOU.

Správce nebo zpracovatel tak vůči takovým osobám může uplatnit toliko pracovně právní odpovědnost (v případě zaměstnanců), nebo odpovědnost smluvní u dalších osob, je-li sjednána, ale odpovědnost za porušení pravidel zabezpečení ochrany osobních údajů při jejich zpracování stíhá přímo správce nebo zpracovatele.

5 Příklady plnění povinností podle ZoOU

5.1 Povinnosti podle § 5 odst. 1 ZoOU – vybraná ustanovení

- K porušení ZoOU dochází velmi často v průběhu správního řízení. Obvykle bývá při tomto řízení zpracováván větší rozsah osobních údajů, než zákon umožňuje. V některých případech je porušení ZoOU jednoznačné, v jiných je natolik hraniční, že je třeba situaci vždy posuzovat případ od případu. Tak je například možné využít v průběhu řízení k posouzení osoby pachatele prostřednictvím poznatků získaných od zaměstnavatele, ke kterému je následně přihlédnuto při stanovení výše sankce, dále mohou tyto údaje vypovídat o osobních poměrech pachatele a tím vést k upuštění od povinnosti nahradit náklady řízení. Osobní údaj vypovídající o zaměstnavateli obviněného lze následně využít i pro výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy. Lze tedy shrnout, že nepochybně existují situace, kdy je možné nebo dokonce nezbytné, aby správní orgán získal další osobní údaje subjektu např. vypovídající o jeho zaměstnání a zaměstnavateli a všech dalších okolnostech. Správnímu orgánu nic nebrání posouzení sociální situace osoby obviněného, tj. i ve vztahu k zaměstnavateli a vyžádání si potřebných informací o profesi, o zaměstnavateli či o rodinné situaci, avšak **správní/přestupkový orgán musí v takovém případě zřetelně deklarovat účel shromažďování v souladu s § 5 odst. 1 písm. a) ZoOU.** Je zjevné, že účelem zpracování osobních údajů shromážděných obcí při postupu podle SpŘ nebo podle zákona o přestupcích, je projednání přestupku konkrétního obviněného. Zpracovávat osobní údaje shromážděné při projednávání správního deliktu/přestupku, k jinému účelu je podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. f) ZoOU možné, pouze pokud k tomu dal subjekt údajů (tj. obviněný) souhlas.
- Obecní úřady nezřídka kdy vyvěšují dražební vyhlášky na svých úředních deskách a mohou tak případně nést i odpovědnost za neoprávněné zveřejnění osobních údajů na této úřední desce. Veřejné dražby a zároveň i dražební vyhlášky jsou upraveny zákonem č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. b) zákona o veřejných dražbách dražebník vyhlásí konání dražby dražební vyhláškou, v níž uvede označení dražebníka, navrhovatele, vlastníka předmětu dražby, dlužníka, popřípadě zástavce, je-li osobou odlišnou od vlastníka předmětu dražby. V souladu s požadavkem § 11 téhož zákona musejí být osoby a věci označovány způsobem vylučujícím jejich záměnu. **Vzhledem k tomu, že § 43 odst. 1 písm. b) zákona o veřejných dražbách rozsah osobních údajů, nezbytných pro označení osob ve smyslu požadavku § 11 uvedeného zákona, neuvádí, je třeba vycházet z obecného právního předpisu, tedy ze ZoOU. Jedná se konkrétně o § 5 odst. 1 písm. d) ZoOU,** podle kterého je správce povinen shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu. Pro plnění povinností stanovených ZoOU musí být správce vždy schopen zvolený rozsah osobních údajů zpracovávaných k uvedenému účelu náležitě zdůvodnit, tj. specifikovat, proč je každý jednotlivý údaj k dosažení stanoveného účelu zpracování nezbytný. Z hlediska minimálního rozsahu nezbytného k tomu, aby fyzická osoba byla dostatečně určena, nepochybně stačí údaje v rozsahu jméno, příjmení, bydliště a rok, popřípadě datum narození. Tyto údaje jsou pro vyloučení záměny subjektu údajů postačující.
- Žádný zvláštní zákon správci osobních údajů neumožňuje zveřejnit osobní údaje subjektu, který porušil některou ze smluvních povinností vyplývajících ze soukromoprávních vztahů, např. nezaplacením úhrad nájemného nebo služeb spojených s bydlením. Pokud tedy není zveřejnění osobních údajů zakotveno ve smluvním dokumentu uzavřeném mezi správcem a subjektem údajů jako možný následek v případě nezaplacení nájemného nebo služeb spojených s bydlením, lze ke zveřejnění dlužníka přistoupit pouze tehdy, pokud by s tím subjekt údajů vyslovil souhlas. V opačném případě by došlo k porušení **§ 5 odst. 1 písm. f) ZoOU,** tedy povinnosti zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny.
/>
- Při sdružování údajů z různých veřejných seznamů dochází k vytváření jakési „přidané hodnoty informace“, která někdy nemusí být v souladu s účelem, pro který byly údaje zveřejněny.

V Registru živnostenského podnikání jsou zveřejněny údaje v rozsahu: jméno a příjmení živnostníka, IČ, předmět podnikání a místo podnikání, které je současně bydlištěm. Ve Zlatých stránkách – bytové stanice je zveřejněno stejné jméno, příjmení (nebo jenom stejné příjmení např. rodinného příslušníka), adresa a soukromé telefonní číslo. Údaje v Registru živnostenského podnikání byly oprávněně zveřejněny za účelem kontaktování živnostníka v podnikatelských záležitostech. Údaje z telefonního seznamu však už neobsahují informaci o podnikatelské činnosti a byly oprávněně zveřejněny za účelem kontaktování účastníka telefonní služby ve zpravidla soukromých záležitostech. Jestliže je účastníkem telefonní služby rodinný příslušník živnostníka, mohl by tím spíše pociťovat telefonáty o podnikání svého např. syna na toto číslo za obtěžující. Jestliže však jsou údaje v rozsahu: stejné jméno a příjmení jako v Registru živnostenského podnikání, předmět podnikání a telefonní číslo zveřejněny ve Zlatých stránkách – stanice organizací, je zřejmé, že jsou zveřejněny za stejným účelem, tedy kontaktování živnostníka v podnikatelských záležitostech. Takové údaje lze pak sdružovat i bez souhlasu subjektu údajů, protože je zřejmé, že právo na ochranu soukromého života sdružením těchto za stejným účelem zveřejněných údajů dotčeno není. Obecně tedy platí, že při sdružování údajů z veřejných seznamů je třeba dbát na to, aby nebyly sdružovány údaje zveřejněné k rozdílným účelům, jejichž další použití by mohlo vést k neoprávněnému zasahování do soukromého života.

5.2 Povinnost podle § 5 odst. 2 ZoOU

Nakládání obce s nemovitým majetkem je další ze situací, kdy může docházet ke zpracování osobních údajů. Ustanovení § 39 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb. ukládá obci povinnost zveřejnit záměr obce disponovat nemovitým majetkem nejméně 15 dnů před rozhodnutím příslušného orgánu obce. Také tuto informaci je nutno vyvěsit na úřední desce obecního úřadu (tj. i na internetu), případně lze záměr zveřejnit také jiným, v místě obvyklým způsobem. V situaci, kdy je již ve fázi obdobného záměru zřejmé, komu by měla být předmětná nemovitost prodána či pronajata, vyvstává opět otázka zveřejnění osobních údajů tohoto zájemce (jedná-li se o fyzickou osobu). V tomto případě platí, že je na místě uvést buď pouze popis věci bez informací o konkrétní osobě, anebo uvést iniciály jména a příjmení a obce bydliště dotčené osoby.

Lze uvést, že **osobní údaje je možné zveřejnit pouze se souhlasem dotčených osob (subjektů údajů)**. Takový souhlas musí naplnit požadavky uvedené v § 4 písm. n) a § 5 odst. 4 ZoOU, z nichž je třeba zejména zdůraznit povinnost poskytnout již při sběru nebo shromažďování osobních údajů informace o základních parametrech zamýšleného zpracování – v daném případě tedy včetně záměru údaje zveřejnit. Povinnost

informovat o způsobu zpracování vyplývá v tomto případě také z § 11 odst. 1 ZoOU. Je **třeba si uvědomit, že udělení souhlasu se zveřejněním osobních údajů není povinností subjektu údajů (žadatele, smluvního partnera či stěžovatele), ani podmínkou pro uplatnění a vyřízení jeho podnětu či žádosti.** V některých případech tak obec souhlas získá, v jiných se to však dá očekávat jen obtížně. Obec proto musí vždy nejdříve zvážit veškeré postupy při zpracování osobních údajů a porovnat veřejný zájem na způsobu a formě projednávání jednotlivých obecních záležitostí s právem na ochranu osobních údajů jednotlivce. Je vždy vhodnější informování široké veřejnosti pouze o povaze projednávané věci v anonymizované podobě (<http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=14&loc=667>)

5.3 Povinnost podle § 11 ZoOU

Informování subjektů údajů v případě zpracování osobních údajů prostřednictvím kamerového systému se záznamem pomocí tabulek s nápisem „Prostor je sledován kamerovým systémem“, jak je v praxi běžné, nebude dostačovat. Z této věty vyplývá pouze to, že osobní údaje budou zpracovávány, další informace však podány nejsou. Není například zřejmé, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat, v jakém rozsahu atd.; není ani uvedena informace, kde by bylo možné tyto údaje zjistit. Vhodné by proto bylo na tuto informační ceduli uvést i údaj o tom, kdo je správcem zpracovávaných osobních údajů a kde je možné získat další informace předpokládané zákonem.

Není při tom nezbytné určit přesné umístění sledovacího zařízení, je však třeba jednoznačně vysvětlit podmínky sledování. Informace je třeba umístit v rozumné vzdálenosti od sledovaných míst – nikoli jako v některých případech, kdy bylo umístění informačních desek ve vzdálenosti 500m od sledovaných prostor shledáno přijatelným – a také s ohledem na systém sledování. Informace by měly být viditelné a měly by být poskytnuty souhrnným způsobem. Zvláštní pozornost je třeba věnovat také vhodnému způsobu poskytování informací nevidomým osobám.

Nesplnění informační povinnosti také v podstatě zpochybňuje platnost případného souhlasu se zpracováním osobních údajů, neboť právní úkon může být považován za souhlas se zpracováním osobních údajů podle ZoOU jen tehdy, pokud jsou subjektu údajů dány veškeré relevantní informace týkající se zamýšleného zpracování osobních údajů a je mu tak umožněno se svobodně a vědomě rozhodnout, zda souhlas se zpracováním osobních údajů za těchto podmínek udělí.

5.4 Povinnost podle § 13 ZoOU

- Co se týče poskytování informací o činnosti státních orgánů, je vzhledem k povinnosti vyjádřené v § 13 odst. 1 ZoOU nutno formu i obsah poskytované informace vždy zvážit tak, aby tímto postupem nedošlo ke zpřístupnění osobních údajů v rozsahu větším, než jaký je za účelem informování veřejnosti nezbytný. Např. povolení nasnímání či okopírování písemnosti ze spisového materiálu za účelem využití ve zpravodajství, aniž by správce či zpracovatel předem vyhodnotil, zda tímto způsobem nebudou zpřístupněny osobní údaje přesahující tento účel a případné nadbytečné údaje znečitelnil, nelze považovat za postup v souladu s § 13 odst. 1 ZoOU. Zvážení veškerých relevantních okolností a nezbytné míry zásahu do práva na ochranu osobních údajů a soukromí osoby, které se poskytované informace týkají, a volba adekvátní formy poskytnutí informací, právní předpisy neupravují, a tak je toto rozhodnutí ponecháno na správci a zpracovateli osobních údajů, který musí postupovat v souladu se ZoOU.

- Umístění seznamu obsahujícího osobní údaje občanů obce a přilehlých obcí na nástěnce v kanceláři starosty, kam mají přístup i neoprávněné osoby, byť by se jednalo o malý počet osob či pouze o teoretickou možnost, nelze považovat z hlediska § 13 odst. 1 ZoOU za zákonný postup. Citované ustanovení ukládá správci osobních údajů povinnost přijmout technická i organizační opatření k zajištění bezpečnosti zpracovávaných osobních údajů, přičemž porušením této povinnosti je již situace, kdy vznikne riziko neoprávněného přístupu k osobním údajům.

Kancelář starosty nelze považovat za místo, kam by měly přístup pouze osoby oprávněné se seznamovat s osobními údaji obyvatel obce a okolí, a umístění seznamu obsahujícího tyto osobní údaje na nástěnku volně přístupnou každému, kdo se v kanceláři pohybuje, je tedy nutno považovat za postup v rozporu s povinností podle § 13 odst. 1 ZoOU. (<http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=10&submenu=12&loc=224#a39>)

5.5 Povinnost podle § 15 ZoOU

- Tuto mlčenlivost je třeba např. pro účely kontroly chápat tak, že kontrolní pracovníci jsou oprávněni pořídit potřebný počet kopií podkladů, na základě kterých budou činit závěry z kontroly a dokládat zjištěné skutečnosti, nicméně ji nelze chápat tak, že takových kopií dokumentů obsahujících osobní údaje si vyrobí nekontrolované množství a budou s nimi nakládat podle vlastního uvážení, např. tak, že je předají či zpřístupní osobám neúčastným na samotném kontrolním procesu a mimo kontrolní protokol nebo kontrolní zprávu (<http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=14&loc=331>).
- V průběhu zasedání mohou nebo i musí zastupitelé používat osobní údaje, které jsou v některých případech výstupem ze zpracování osobních údajů prováděných krajem či obcí, jako správcem osobních údajů, stejně jako údaje později uvedené v zápisu ze zasedání. Je ale třeba činit rozdíl mezi zápisem ze zasedání, za který je odpovědný správce osobních údajů a který má být, podle § 12 odst. 2 písm. c), § 12 odst. 3 a § 13 zákona o krajích, či podle § 16 odst. 2 písm. e), § 16 odst. 3 a § 17 zákona o obcích, zpřístupňován vymezenému okruhu příjemců a veřejnou diskusí na zasedání. Zastupitelé se s osobními údaji, které jsou výstupem ze zpracování, seznámili jako osoby, které v rámci plnění zákonem stanovených oprávnění a povinností přicházejí u správce do styku s osobními údaji a jsou povinni zachovávat o nich mlčenlivost podle § 15 ZoOU. Bude-li však použití osobních údajů pro projednání určité kauzy nezbytné, nelze je posuzovat jako porušení povinnosti mlčenlivosti. Je však třeba připomenout rovněž § 10 ZoOU, podle kterého správce při zpracování osobních údajů má dbát, aby subjekt údajů neutrpěl újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti a také dbát na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů. Správce by tedy měl pamatovat na to, aby při veřejném zasedání byly v souvislosti s projednávanou kauzou používány osobní údaje pouze v nezbytně nutném rozsahu. Při veřejném zasedání však přesto nelze vyloučit, že mohou být zastupiteli i jinými účastníky proneseny výroky, které osoba, jíž se týkají, může považovat za neoprávněné zveřejňování osobních, případně i citlivých údajů. Právo na ochranu před neoprávněným zveřejňováním osobních údajů obecně, tedy i v případě, že nejde o jejich zpracování podle ZoOU, stanoví článek 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. V tom případě se však tohoto práva a případného zadostiučinění lze domáhat pouze soudní žalobou na ochranu osobnosti podle § 11 – § 16 ObčZ.

5.6 Povinnost podle § 16 ZoOU

- Podle § 52 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, je obec, popř. jeho zvláštní orgán (přestupková komise), jedním ze subjektů, kterým přísluší projednávání přestupků. Jedná se o činnost, která je vykonávána v rámci přenesené působnosti, jež je obcím svěřena zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Z § 61 odst. 2 tohoto zákona mj. vyplývá, že orgány obce se při výkonu státní správy řídí směrnicemi ústředních správních úřadů. V případě přestupků navazuje na toto ustanovení instrukce Ministerstva vnitra České republiky ze dne 25. května 1992, VSC/1-793/92, o spisové službě, ve které je upravena povinnost vedení evidence přestupků. Obec při vedení evidence přestupků; osobních údajů osob, které přestupky spáchaly, a další související agendy provádí zpracování osobních údajů, které je stanovené zvláštním právním předpisem. Na toto zpracování se oznamovací povinnost z důvodu liberace dle § 18 odst. 1 písm. b) ZoOU nevztahuje, a proto není nutné se za tímto účelem registrovat nebo od osob, které se přestupkového řízení účastnily, získávat souhlas se zpracováním jejich osobních údajů za tímto účelem.
- Osobní údaje v rámci dopravně správní agendy jsou zpracovávány obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Ty postupují podle tří základních právních předpisů: zákona č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů; zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. Dle § 13 odst. 3 zákona č. 247/2000 Sb. je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn zpracovávat osobní údaje uchazečů o řidičské oprávnění v rozsahu: jméno, příjmení, adresa trvalého pobytu, datum a místo narození a státní občanství. Dle § 4 odst. 4 zákona č. 56/2001 Sb. je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn zpracovávat údaje o vlastníkově nebo provozovateli vozidla v rozsahu: jméno, příjmení, rodné číslo, místo trvalého nebo povoleného pobytu, popřípadě adresa místa pobytu při udělení azylu. Dle § 119 odst. 2 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb. je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn zpracovávat osobní údaje o řidiči uvedené v řidičském průkazu a v mezinárodním řidičském průkazu.
- Sociální péče je velmi širokou oblastí, ve které jsou osobní údaje zpracovávány za nejrůznějšími účely – např. poskytování dávek a služeb sociální péče, poskytování náhradní rodinné péče, umístění do účelových zařízení sociální péče, poskytování příspěvků a půjček apod. Zákonná úprava je dána především vyhláškou č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákonem České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení (§ 12, § 30); zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (§ 22, § 23, § 51, § 54), zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině; zákonem č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení; zákonem č. 111/2006 Sb., Zákon o pomoci v hmotné nouzi; nebo zákonem č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Pokud tedy bude např. krajský úřad zpracovávat osobní údaje potřebné pro rozhodování podle § 3 odst. 2 písm. b) a c) zákona č. 114/1988 Sb., tj. o přijetí do ústavů sociální péče, které spravuje, o ukončení pobytu v nich, o přemístění do jiných ústavů, které spravuje, o úhradě za služby v ústavech poskytované a o případné úhradě za služby poskytované v ostatních zařízeních sociální péče, pokud je spravuje, nebo bude rozhodovat o poskytování pečovatelské služby, nebude se na takové

zpracování osobních údajů ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů oznamovací povinnost vztahovat.

- Územní samosprávné celky jsou povinny účelně a hospodárně využívat svůj majetek. Tato povinnost je upravena např. v § 38 zákona č. 128/2000 Sb., nebo § 17 zákona č. 129/2000 Sb. K dodržení litery zákona je tedy nutné (např. za účelem pronájmu a správy bytů, prodeje bytových jednotek a pozemků), aby územní samosprávný celek měl možnost zpracovávat osobní údaje v rozsahu nezbytně nutném tak, aby byl schopen řádně pečovat o svůj majetek. Typickým příkladem je např. zajišťování bytové náhrady a dalších úkonů v souvislosti s bytovou problematikou. Tuto činnost obec vykonává v samostatné působnosti. Dle § 35 odst. 2 zák. č. 128/2000 Sb. pečuje obec ve svém územním obvodu v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů, mj. také o uspokojování potřeby bydlení. Tato oblast bývá obvykle upravena obecně závaznou vyhláškou, kterou je obec (prostřednictvím svého zastupitelstva) na základě § 84 odst. 2 písm. i) zmíněného zákona oprávněna vydat. Tou se zpravidla stanoví základní kritéria, metodika výběru a postup při rozhodování. Je zřejmé, že by nebylo možné rozhodovat o přidělení bytu, jeho směně, rozdělení apod., aniž by příslušné orgány obcí měly k dispozici osobní údaje uchazečů (žadatelů) v nezbytně nutném rozsahu.

Tato problematika je dále doplněna zákonem č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník. V § 3 odst. 1 tohoto zákona je stanoveno, že obec určuje pořadí žádostí o bytovou náhradu podle naléhavosti. Z toho ustanovení tedy vyplývá, že obec je oprávněna vést žádosti uchazečů o byt a v této souvislosti zpracovávat v nezbytně nutném rozsahu jejich osobní údaje. (<http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=29&submenu=33&loc=36>)

5.7 Povinnost podle § 20 ZoOU

Likvidaci provádí správce nebo na základě jeho pokynu zpracovatel. Problém obvykle nastává u papírových nosičů, kde správce likvidaci často provádí tím způsobem, že dokumenty s osobními údaji předá do sběrných surovin. Takovéto předání bez zvláštních záruk o zabezpečení osobních údajů při jejich likvidaci nelze v žádném případě doporučit. Jak již bylo řečeno, podle ustanovení § 4 písm. i) ZoOU se likvidací osobních údajů rozumí fyzické zničení jejich nosiče, jejich fyzické vymazání nebo jejich trvalé vyloučení z dalších zpracování. Při předání nosičů s osobními údaji sběrným surovinám správce ztrácí kontrolu nad tím, zda bude likvidace skutečně provedena. Jestliže by osobní údaje byly předány ve formě, která naplňuje znaky zpracování osobních údajů (např. seznamy, evidence, dokumenty uspořádané podle osobních údajů) mohlo by dojít k porušení povinnosti správce osobních údajů podle § 13 ZoOU, tedy povinnosti přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů.

I kdyby se jednalo o předání neuspořádaných spisů, mohlo by dojít k porušení práva na ochranu před zneužitím osobních údajů stanoveného článkem 10 Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. V každém případě lze doporučit pouze takový způsob likvidace, který dává záruku vyloučení osobních údajů z jejich dalšího možného zpracování, tedy skartaci. Pokud skartaci zpracovávaných osobních údajů na základě smlouvy správce pověří např. jinou firmu, stává se tato firma zpracovatelem, který musí dát záruky podle § 6 zákona o ochraně osobních údajů o zabezpečení ochrany osobních údajů při jejich likvidaci. Tímto zpracovatelem může být případně i oprávněná osoba ve smyslu zvláštního zákona.

5.8 Povinnost podle § 27 ZoOU

Je nepochybné, že některá nakládání s osobními údaji zaměstnanců, a to v částech, které nejsou upraveny nebo přímo omezeny právními předpisy, lze provádět pouze se souhlasem zaměstnanců. Pro taková zpracování však platí nutnost dodržovat další požadavky ZoOU, včetně požadavku účelnosti konkrétního zpracování. Je zřejmé, že souhlas zaměstnance nemůže zhojit případný rozpor požadavku zaměstnavatele s pravidly a účely stanovenými právními předpisy. V neposlední řadě lze na takový souhlas pohlížet odděleně od pracovněprávních úkonů, neboť nemusí být jejich podmínkou. Současně je nezbytné ze strany zaměstnavatele zajistit informovanost zaměstnanců o zpracování jejich osobních údajů v zahraničí, a to takovým způsobem, aby bylo zřejmé, že jejich souhlas se zpracováním osobních údajů pro účely předávání je dobrovolný, a že jej lze také odmítnout.

V mnoha případech předávání osobních údajů do jiných států je požadavek jejich zpracování dán specializovanými či odbornými pracovišti u tzv. „mateřských“ společností v zahraničí, které jsou z pohledu ZoOU zpracovateli. Pak je nutné naplnit zejména ustanovení § 6 ZoOU, tedy uzavřít smlouvu mezi správcem a zpracovatelem. Uvedený zpracovatel však není oprávněn předmětné osobní údaje zpracovávat pro jiné účely a pro jiné správce (pro uvedené účely je však možné údaje anonymizovat).

Často také dochází k předávání osobních údajů do zahraničí v rámci zlepšování kvalifikace vymezených skupin zaměstnanců a v případech jejich vysílání na služební cesty do zahraničí. V takovém případě je obvykle naplněna některá z podmínek § 27 ZoOU. Pokud však zaměstnavatel v souvislosti s vysláním zaměstnance do zahraničí, obvykle z důvodu přesídlení zaměstnance a jeho rodiny, zpracovává osobní údaje členů rodiny zaměstnance, je nezbytné získat souhlas subjektů údajů. (<http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=41&submenu=45&loc=48>)

6 Doporučená literatura

- **Bartík, V. – Janečková, E.: Ochrana osobních údajů v aplikační praxi. 2. Vydání. Linde, 2010.**
- **Bartík, V. – Janečková, E.: Zákon o ochraně osobních údajů s komentářem. Anag, 2010.**
- Bartík, V. – Janečková, E.: Likvidace osobních údajů jako součást zpracování osobních údajů. In: Právní rádce 2/2010.
- Bartík, V. – Janečková, E.: Osobní spis zaměstnance jako zpracování osobních údajů. In: Práce a mzda 7/2009.

- Bartík, V. – Janečková, E.: Ochrana soukromí na pracovišti – e-mailová pošta. In: Práce a mzda 11/2009.
- Bartík, V. – Janečková, E.: Kamery se záznamovým zařízením na pracovišti. In: Práce a mzda 6/2010.
- Matoušová, M. – Hejlík, L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2 vydání. ASPI Publishing, s.r.o., 2003.
- Janečková, E.: Činnost obce a ochrana osobních údajů (vybrané problémy). In: Právní fórum 10/2006.
- Kučerová, A. – Bartík, V. – Peca, J. – Neuwirt, K. – Nejedlý, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. C. H. Beck, 2003.
- **Mates, P.: Ochrana soukromí ve správním právu. 2. vydání. Linde, 2006.**
- **Mates, P.: Ochrana osobních údajů. Karolinum Praha, 2002.**